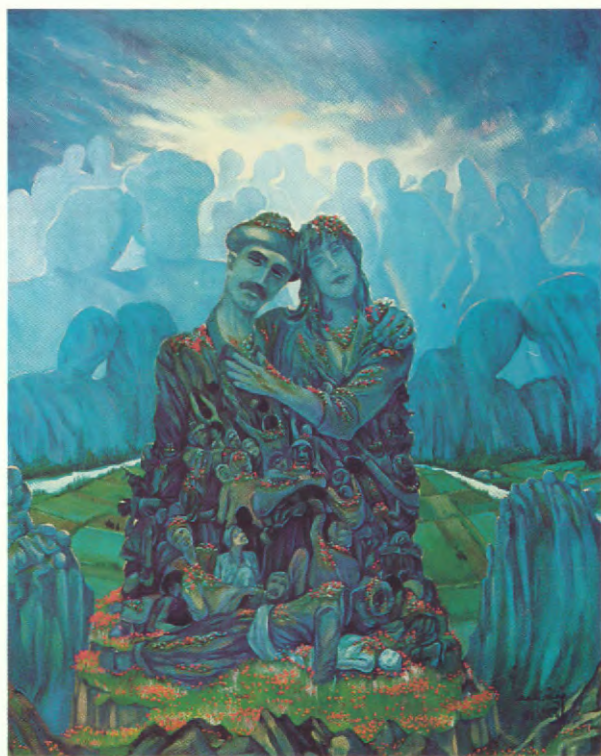

ANTOLOJIYA ÇÎROKA NÛ YA KURMANCEÎN BAŞÛR

Amadekar: Xelîl Duhokî

Li Kurdistana başûr, pirtûka pêşî ya çîrokên kur-
mancî ya Elî Neqşebendî di sala 1972'an de
derket. Di sala 1979'an de jî pirtûka çîrokan ya
Îbrahîm Selman hate çapkirin. Jê pê ve riya çîrokê
li ber kurmancên başûr vebû û heta niha gelek
pirtûkên çîrokan hatine çapkirin. Me di vê berhe-
vokê de zêdeyî 20 çîroknivîsên kurmancên başûr
civandine û ji antolojiyekê wêdetir, armanca me
danasîneke çîroka nû ya kurmancên başûr e.
Hema hema hemû çîrok bi tîpên erebî û bi zara-
vayê jêr hatine nivîsandin. Ji bilî wergera latînî
têkîlî devok û zaravayên çîrokan nehatiye bûyîn.
Ji ber ku kurmancên başûr jî mîna kurdên Tirkiy-
eyê firsenda perwerdeyîyê bi kurmancî nedîtine, di
çîrokan de gelek caran şaşiyên gramatikî li ber
çavan dikevin. Em hêvîdar in, digel kêmasiyan jî,
me ê bi çapkirina vê pirtûkê pîrek danûstandinê
ya edebiyatê di navbera kurdên başûr û bakur de
vekiribe.

ANTOLOJIYA ÇÎROKA NÛ YA KURMANCEÎN BAŞÛR

Amadekar: Xelîl Duhokî

Weşanên NÛDEM

Wêşanên NÛDEM: 17
Antolojiya Çîroka Nû ya Kurmancên Başûr
Çapa Yekem: Stockholm 1995

© Xelîl Duhokî û Wêşanên NÛDEM

Pergala berg-û rûpelan: NÛDEM

Wêneya bergê: Ednan Şîno

ISBN: 91 88592-17-0

Navnîşan:

Termov. 52, 2tr.

175 77 Järfälla-Sweden

Tel û Fax: 8-58356468

NAVEROK

- Pêşgotin 5
Enwer Mehemed Tahir 8
Serferaz Elî Neqşebendî 12
Segvan Xelîl Hidayet 17
Îbrahîm Selman 19
Nizar Mehemed Seîd 23
Sidqî Hirorî 27
Mehemedselîm Siwarî 32
Hesen Silêvanî 36
Salimê Casim 40
Fazil Umer 45
Bayiz Umer 50
Kovan 52
Egîd Şefîq 55
Celal Mustefa 58
Kerîm Cemîl Biyan 61
Sebîh Mehemed Hesen 67
Hazimê Casim 71
Îsmâîl Mustefa 74
Îsmet Mehemed Bedel 78
Xalid Salih 82
Hesen Îbrahîm Ebdulla 86
Hekîm Ebdula 90
Babê Rojê 93
Zekî Silêvanî 96
Qeyran Ferec Ebdulla 101

PÊŞGOTIN

Hêja Ebdulreqîb Yosif dibêje: "Destnivîsa Bersîsê Abid, wesa xuya dike ku, Feqiyê Teyran 1307 - 1376 Z, yekem çîroknivîs bûye." (1)

Lê yekem çîroka kurdî ya belavkirî, Fuadê Temo, di kovara Roja Kurda de, sala 1913 ê, belavkiriye û yekem çîrok jî li devera Badînan di sala 1960-an, di kovara Ronahî de - Hêja Hafîz Qazî diweşand - ji aliyê Salih Rîşdî ve hatiye belavkirin. Lê edebiyat bi giştî û nemaze çîroka modêrin bi kurmanci ya jorî, li tevaya parçên Kurdistanê dagîrkirî di rewşek lawaz de bû. Bi tenê çend çîroknivîs Kamîran Bedîrxan, Celadet Bedîrxan, Osman Sebrî, Mistefa Ehmed Botî, Dr. Nûredîn Zaza, Qedrî Can û hindekên din hebûn ku ew jî di kovarên Hawar, Ronahî û Roja Nû (1932-1946) de diweşîyan. Lê wan çî valayî pirr nekir, çinku asteng û kospên mezin di rê ya wan de hebûn. Xwendin û nivîsîna kurdî qedexa bû û li şûnê bi erebî, farisî û turkî bû. Lewre wan nivîskaran xwe bi zehmetî û qorbaniya fêrî kurdî kirin û pîlan û nexşên dijminan şikandin û xebata xwe ber bi pêş de birin. Lê astenga mezin, li welatê me yê dagîrkirî, pîrsa hebûna sê alfabeyên kurdî ye. Çinku kurdên sovyeta kevin bi tîpên Rûsî, yên başûrê rojavayê Kurdistanê (Pişka Sûriyê), bakûrê Kurdistanê (Pişka Turkiyê) û kurdên Lubnanê bi tîpên latîne, yên rojhelatî Kurdistanê (Pişka Îranê) û başûrî Kurdistanê (Pişka Îraqê) jî bi tîpên erebî. Lewre hebûna alfabeke, gelek astenga dişkêne.

Her wesa li Kurdistanê başûr, devera Badînan jî, heta sala 1970 ê,

pirr lawaz û paşde mayî bû. Sedemên vê çendê jî ew bûn ku, hemî dergêhên bajarvanî û pêşketinê girtî bûn, xwendin û nivîsîn jî bi zimanê erebî bû. Tenha sala 1970-1974 ê, bi kurdî bû, lê ew jî bi zaravê kurmanciya jêrî(soranî) bû. Piştî têkçûna şoreşa kurdî di sala 1975-an de, ew jî bêserûber kirin. Ji ber van sedem û gelekên din jî, edebiyat bi giştî lawaz bû. Lewra pirraniya kesên xwedan behreka edebî, berhemên xwe bi zimanê erebî diafirandin û hindekên kêma bi zimanê kurdî dinivîsandin. Belê; di rewşek hosan kambax de, de çewa edebiyat pêşkeve?! Piştî sala 1970 ê, êdî dergêhên xwendin û nivîsînê vebûn, lê wek min berê xuya kirî, ew jî bi kurmanciya jêrî bûn. Kovar, rojname, dezgehên belavkirin û çapkirinê li devera Badînan ne bûn, lê dîsan jî, di wan salan de, xortên kurmanc xwe berdane qada nivîsînê û bi wê rewşê çendîn nivîskarên kurd peyda bûn. Di destpêka sala 1972-an de û heta niha çendîn kesan kurteçîrok belavkirin û hindek ji wan xwedan efrandin jî bûn, lê mixabin ew li ser nivîsînê berdewam nebûn, lewrana vê antolojiyê ew himbêz nekirin. Her wesa, dibe ku çîroknivîsên din jî hebin û berhemên wan neketibine ber destên min, ez daxwaza lêbûrinê ji wan dikim. Lê dîsan evên berdewam jî, bi dirêjîya çendîn sala yek pirtûka çîrokan çap nekirin. Her çende li parçên din yê Kurdistanê, çendîn romanên serketî belav bûne, lê mixabin heta niha yek roman jî li devera badînan ronahî nedîtiye. Mirov dibîne ku, astengên bizava edebiyata kurmanciya jorî gelek in û ev e jî dibine sedem ku hêdî pêş bikeve.

Yekem pirtûka kurteçîrokan(2) li Kurdistana başûr, bi kurmanciya jorî, di sala 1972-an de, ji aliyê nivîskar Elî Neqşebendî ve hate çapkirin û di sala 1979-an de, Îbrahîm Selmanî pirtûka xwe gehande çapê, piştî hingê her sal çendînen din jî karwan pêş de dibir.

Dema yek kurteçîrokên destpêkê dixwîne û hindekên niha jî, dibîne ku bi zimanekê sist nivîsîne û kêmasiyên rêzmanê di nav rêzên

wan de di mişene, gelek caran rengê rapora didin yan jî nesîhet û şîreta dikin. Ji aliyê form û naverokê ve , di lawaz û qels in, lê roj bi roj ber bi pêş de çûne û niha bi dehan çîrokên serketî hene. Babetên çîrokên pîrraniya nivîskaran li dij sitem û zulma dijminan e, li dij derebeg û axa û piştevaniya cotkar û hejaran e û mirovê kurd hişyar dikin ûberê wî didin xebat û xweragirtinê. Her wesa giriftarî û piroblimên rojane yên, jin û mêra, perwedekirina zarokan, jinrevandin û tolvekirinê ne û daxaza edaleta civakî û wekheviya mirovî dikin.

Ev pirtûke, bi tenê berhemên devera Badînan himbêz dîke û pîrraniya wan bi tîpên erebî ne. Nivîskaran çîrokên xwe ji min ra şandîne, yan ji rojname û kovaran û pirtûkên wan wergirtine. Min berhemên wan xwendîne û ji her yekê çîrokek helbijartîye û wergerandiye tîpên latînî.

Min li dîf destpêka wan rêzkirîne, ne ku li dîf nav û deng û hunerê nivîsîna wan. Ev berheme bi tenê pênasîn û antolojiyê e û min hêviye piştî derkitina pirtûkê, vekolînên zanistî li ser bêne nivîsîn û her yek li gor taqet, şiyar û efrandinên xwe yên hunerî bête sengandin.

Xelîl DUHOKÎ

1994.12.5

1. Hesên Caf, çîroka nû ya kurdî, rûpel 24, çapxana Ela. Îraq 1979.
2. Mixabin ku min nikanî pirtûka Elî Neqşebendî peyda dikim.

ENWER MEHEMED TAHIR

Di sala 1949-an de, li gundê Êtîtê, nêzik bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li Duhokê xwendiyê û di sala 1974-an de, beşê kurdî li zanîngeha Bexdayê bi dawî aniye. Wî li destpêkê bi zimanê erebî dinivîstî û yekem çîroka xwe di sala 1967-an de belav kiriye. Paşan dest bi nivîsîna kurdî kiriye û yekem çîroka xwe di sala 1972-an de, di kovara Hîvî de- li Duhokê derdiket - belav kir. Gotarên rexneyî û nivîsînên xwe di kovar û rojnamên kurdî de belav kirîne, di fêstîvalên edebî de, li Kurdîstana başûr, beşdarî kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Heta niha du pirtûk çapkirîne:

1. Ev çîroke bi dîmahî nehat, Kurdîstana başûr, 1983.

2. Çend gotarekê rexneyî, Kurdîstana başûr, 1988.

Her wesa berhemên wî yê amade ji bo çapê ev in:

1. komeleka kurteçîrokan.

2. komeleka çîrokên zarokan.

Niha jî li Kurdîstana başûr e.

EVRO JIVANÊ ME YE

– Kiçê sed cara eve min got û gote ve ez te nahêlim.

– Ne.. Ne.. Bi Xudê.

– Ya ullah seyda were neferêt me tamam bûn.

Landovereka şeş neferî deh kes yêt pal-palanê tê da diken wek zilkê şixatê milêt wan yêt dayne berêk.

– Dê bira cihê min bike te perasiyêt min herişandin.

– Hîn qelew bes bo cehenemê di başin.

– Ne bi Xudê dê cehenemê jî tijî ken cihên mirovên xirab nahêlin.

– Ax vê carê dîsa destê min dê di destê wê da benc bît.

Lêv dê lertzîn.

– Ha pêncşembê nehatî ez jivanê te mam.

– Iho xwîşka biray cihê birayê xo bike bêhna min çik bû.

Tirumbêl livî li hemî cihê ya Xudê ya Xews, çû ber perêt asmana “Ayet el kursî” xandin.

Şofêr zelamekê stîr û zik veristî çend sala bi vê rêkê ve xelkê gunda dihînît û dibet bi hisêba gînîkê genimî xelkê siyar diket.

– Seyda li me negire cihê te pîçkê yê berteng e çî bikeyn hemî xelkê gundan e divên bizivirine malêt xo... We digot, car û bara da bêjît.

– Kuro ho Ehmo... Heso cihê Seyday teng neken.

Tirumbêl ya dizelyêt li rêkê, şofêrî deravê aşê axiftinê ne da kesê her qebe û mezinê di axvît.

– Çarêkekê bila mirov gîro bît neku belayek berê mirovî bêt.

– Sittar... Xudê me û hemî bisirmanê ji bela parêzît” Sebir ji rehmanî û ecele ji şeytanî”, pîremêrekî bi dengêkê bolebolî bi kux ûtif mijek li qelîna xo da, kire temedî neferêt tirumbêlê dwî dan ji dwîkêlê.

Ax ya va pîremêra her ev e.

- Şîr bi hemda xo dibîte mast, diviya destê xo bêxîte ser mengene û kilaçe tirumbêlê wekî berkê birîsyê bihajot, belê ji bîr kir ku " Ma-şê ji nîskê nizanît".

- Ha tu nehatî çavê min li rêkê req bû.

Min were nivêja êvarî ya bûrî. Dê werin da nivêja xo bikeyn malê dinyayê ne pê hinde mirov axretê ji bîra xo bibet.

Roj ji nîva asmanî ya xo xirandiyê xarê.

- Ne bi Xudê ez zwîka hatim belê çi bikem ez gîro kirim.

- Kî dizanît min û te jivane?

- Kî xem û derdê me dizanît, kiçê ez berkê şitrencê bûm di destê wan da.

- Pêkenî didanê wê yê sipî û gewherî derketin.

Pencerek di dilê wê da vebû, gîrnijînek kete ser lêva wê.

- Babo, Xudê mala şofêrî avaket, ez bi lez im kê haj te heye

dengê te di nav vê gêleşokê da berze dibît. Dê çime ber dergehî...

Teq... Teq...

- Kî ye?

- Ez im... Ez im!!

- Dergeh dê vebît ha... Hatî? Bi xêr hatî wekî roja spêdê dê helêt.

Careka dî şofêrî kire qerebalix û ji xew û hizrê wê woş hişyar kir.

- Ev evraziye çendê rik e.

- Çend sal e nav û dil bo me nehêlan.

- Belê her siyarbîna hêstira baştîre.

Demê xaniyê gundî diyar bûn tirumbêlê gehîşte sermilê. Bêhneka dirêj hilkêşa her wek çiyayê " Metîna" ser sîngê xo palday, diviya ser û çavê xo binêrît ne ku yê kok û tif dayî nebît, dilê wî bi rengê, awazek bi xo digot.

- Pêş hemî axiftina çi bêjmê.

Tirumbêlê pêş bi gehte nav gundî rawesta, ya rasttir hinde mirovê biyanî rawestand.

- Pîsyar ji hemya kir" Pênas" jî xastin.

- Seyda te xêre tu li vêrê?

- Yê nizanît dilê seyday çi tê da ye dê vê pisyarê ket, ji hemya nêzîktir bo vî gundî ez im.

Heta êk-êk pênasêt wan xandin û ser û rengêt wan di gel şiklê pênasê berawurd kirin, rojê û seetê xar û bezanê di gel êk dikir, ka kî dê kê hêlît!!

– Ax min jî diviya giro nebim belê çi bikem.

Rehmet ji devê êk ji wan barî û bi toreyî got: ” Dê herin dê.”

Zarokêt gundî hatine berahîka tirumbêlê hindek jivanî babê xo bûn ka çi bo hênaye!!

Şekrok... Tirumbêlk û pelewan ji bajêrî hînane? Li nîva gundî tirumbêlê wexer bi dwîmahîk îna.

Hemî nefera selewar û dua bo şofêrî kirin ku bi selamêtî gehandine gundî.

Şofêrê me jî simbêlêt xo badan û di bin lêvave, wek mirovekê ji xo razî digot:

– Ez ne evro– duhî bûyme şofêr.

– Xalê Ehmed, eve pêş bîst sala şofêr e.

– Erê babo, gelek ji mêjeye li ser vê rêkê... Erê emrek e.

– Dê bira da biçime xarê heçku otî dabît, li nav tirumbêlê da pêt wî ne dihatine ber. Serê kolana mala wê girt xo raxirand, hêş ne geştiye ber derazînkê.

– Seyda... Çû gelek ma li jivanê te tu nehatî.

Her wekî setleka ava sar bi serê wî da kirbît, kerr û lal bû û neaxift. Gund herwekî kavilekê hate pêş çav.

Ew war e belê ne ew buhar e. Her xanî, dar û berpê li pêş çava dizivirin, wek serleşkerêkî şkestî li cihê pê xo zivirî. Ew hîvî û omêdêt wî her wekî xewnêt nîvro tîrş û belav bûn.

Serê rêka lê aloz bû, nezanî ka dê çewa zivîrte wî cihê jê hatî.

SERFERAZ ELÎ NEQŞEBENDÎ

Di sala 1952-an de, li gundê Bamernê, qeza Amêdiyê ji dayik bûye. Di sala 1980 ê de pişka rêvebirin û aboriyê li zanîngeha Silêmaniyê bi dawî aniye. Di sala 1970 ê de dest bi nivîsinê kiriye û berhemên xwe di rojname û kovarên kurdî de belav kirine û di fêstîvalên edebî de jî, li Kurdistana başûr beşdarî kiriye. Endama Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Heta niha ev pirtûkên jêrî çap kirine:

1. Dilînî. Heyranokên folklorî.
 2. Ez hebûm û tu ne, komeleka kurteçîrokan.
 3. Pîr û vala, komeleka kurteçîrokan.
- Niha jî li Kurdistanaê başûr e.

HEFT ÎŞIYÊN TIRÎ...

Guhên xo veçînîn, kanê çî pêjin nahên...? Li ser desta xo xişande nav rezê mêwa, îşiyên tirî dikirine koşa xo, ev e sê.. Ev e çar û pênc..

Vêt heft îşiya bi lez biçînît ji bo heft zaroka...

Hizra wê çû şkeftê û bi rêza bera ewa avakirî û heta serê kevrî vê da çû." Ne .. min başê nijinî, zarok nikarin derkevin.. Xudê biket nekene girî û leşkerî bi xo nehesînin, ne.. ne.. cihekê berpeniye ûkes hizra wêrê naket.. Xudê tu biparêzî heta ez digehimê.."

Bi destê lerizî hindêk tilî havêtine devê xo yê zuha, berik ne digehişt ber didana bikevît, ev e du roje çî ne xarî...

"Ax heke babê zaroka maba, noke da me derbazket û destê leşkerê dagîrker ne digehiştê me. Xudê ez dê çewa van zaroka parêzim û dê kîve bem..?"

Berê xo da wê nihala dibin rezî da, rêk û rêk çaxot xo veguhaztin hera gundî, hêj swîlyên dwîkêlê yê ji kavile xaniya diçin. Çavên xo pitir zilkirirn, kir û nekir neşiya xaniyê xo bibînît. Êvar e ûdwîkêl e û çavêt wê sehnaken... Di hizrêt xo da xeware bû. Çavêt xo niqandin, mezela wê ya êkane, lîwank, darê meşkê, kuçk û doşk, goskê avê li ser berbankî, landika kurkî.. kotana berxa û ... hemî li ber çava bûn... Dilê wê kelî, pêleka rondika bi ser rûya da hate xarê... Hind posîde bibû mirovî digot jîyê wê şîst salin ne sih sal...

Denge dengê hatê, hizrêt wê înane serî. Bêhna xo çikkir, deng nêzîktir lê hat. Hêdî serê xo bilind kir, ewin leşkerê Besîyane yê li dûr rezî dizivirin, bo xişena pêjanî û hatine nav mêwa... Dilqutkê Şemam girt. Ji tirsê da xo bi axê ve nûsand. Hemî pirtên leşê wê digote axê min daîre, biparêze... Ya ji xoye yê bi singên tivenga mêwa

vediden, hêdî xo kêşa ber pêjanî belkî bikarît bazdet, li wê rê leşkerê kire hewar:

– Werin ev e êk... Şemam rabûve da birevît, lê destê wî gehîşte keziyên wê yên şûr û li erdî da û tiveng di patkê ra kir. du leşkerên dî bezîn û çingilên wê kêşan. Wê bizav dikir xo ji axê ne bizdînît. Da ber quntaxên tivenga û kêşa û lingên wê didîfra dixiryan heçku patene. Îşiyên tîrî di kûşê da perçiqîn û bûne sîlmane...! Gehande ser lêva rêkê. Efserekê postal sor û serûçav reş û girê goseyê rawestayê. Tirumbêleka zîl ya leşkerî ya tijî jin û zarok li ser rêkê bû. Ji ber girî û nalînên wan, wexte tirumbêl biteqît. Şemam wekî komeka kincira bi ber pê n efserî dada. Efserî destê xo da desmala wê ya sor û kesk û bi pirçêve rakire ji pê ve û gotê:

– Te xo li kij kunê veşartibû ciwanê?!

Şemamê xo havêjte ser pêlavên wî û gotê:

– Ez gorî te me, bila min biben lê zarokên min yê di şkeftêve dibendîne. Min derê şkeftê yê bi ber nijinî. Hawar diasêne wan jî bînin. Şemamê eve hemî bi girî û zêmar ve got. Efser li muxtarê gundî zivirî û got:

– Eve çi dibêjît.?

Ewî jî bi zimanê erebî têgehand. Efserî kire kenî, careka dî destê xo da pirça wê û rakire ve û destê xo da rûyê wê û givaşt:

– Canê ev e pîlaneka nûye.. Kê gotiye te we bêje.?!

Şemamê serê xo da paş û gotê:

– Şerme bênamûs, nê em êxsîrîn.

Efser tenegehişt. Tepeka bi henek ve li sîngê Şemamê da. Şemam tijî kîn bû. Bo misteka xuhê û velerzî, tijî devê xo tif kir û kire navçavên wî. Efser tore bû û destê da paş û zilehek lê da û palkirî ûgot:

– Pavêjin nav yên dî.

Şemamê hind xo dît bilind bû û kete dinav tirumbêlê da. Rabû ve ûdestên xo dane stûnên asinî û gazî kire muxtarî:

– Bila bo xatira Xudê bît tu zimanê wî dizanî, têbigehîne. Zaro-

kên min heftin yê di şkeftêve. Dê vê bo rê ya Xudê bike, nê em xwîn ûgoştêkîn.!

Muxtarî serê xo şûrkir û çavên xo nizimkirine axê bêdeng ma.

Şemamê gotê:

– Hey cehşê kurê kerî. Te ji serşûryê pêvetir çi mifa ji van girtiye.

Tu jî dê gehî sizayê xo, lê bi roja xo.

Pêrejinekê di kujyê tirumbêlê da xo kom kiribû li şemamê hey-tand:

– Dê rûne bi reşê, noke dê te kujin. Bê olin. Rûne çi ji me nahêt, ya Xudê hezkirî bila ew bît. Em bêkesîn, bêsemyan û bêxudanîn.

Rondikên wê bi ser çermê çirmisî da hatine xarê...

– Ne pîrê, heft zarokên min dibendîne dibin kevra ve, dê mirin. Nexêr pîrî ev zulme gelek e. Çewa xudê razî dibît, niza.?!

– Rûha pêra xo. Bila zarokên te li wêrê bin. Heke nederketin jî, dê li ser axa xo û di şkefta xo ve mirin, heke derketin jî semyan Xudêye. Nê dê her me kujin.

Destê xo çingilê zarokekê:

– Eve nevyê mine. Ma bo çiyê, bo kuştinêye... Xuzî niho bi xo li ber betenekê maba, belkî Xudê ye nekiriba û rojekê tola me vekiriba...!

Agirê dilê Şemamê navemirît, hemî giyanê wê yê li dûr şkeftê dizivirît.” Ax yê biçîk ji nû bi piya diçît, heke derkeftin dê dehbe xun. Ne, birayê wan Azad yê bispor e. Xwîşka wan Ronak ya başê dê çavê xo dene êkûdu... Ax deyka hewe nemînît, min diviya tirî ji hewe ra bînim, hûn zuha bibûn ji birsa da. wey kezeba min sot...?!

Tirumbêl bi rê ket. Zurmêna giriyê mezin û biçîka têkel dibît. Semfonyeka girîdavyê, kevra şeq diket. Çiya dilerzînît. Dehbe û teyra digirînît û ava kaniya dirawestînît. Tinê dilê van zalima mûyekê ji cihê xo na livînît. Karwanê leşkerî dakeft û nişiv bû...

Dengê Şemamê di nav denga ra, nirêna şêrê birîndar e li dol û ni-hala deng veddet. Destên xo li stûnên tirumbêlê şidandin û qîjand:

– Hawar çiyayê bilind, te emanet heft zarokên bê desthelat, jê ra

bibe dayik û bab. Hawar darberûyê, jê ra bibe semyan û nan. Hawar ava gelî, min sêwî ji bo te hêlan. Ho dehbe û hirçên dola, we emanet ho kewên rubad û pezê kûvî, min zarokên delal ji bo we hêlan.

Şemam digel gêlşûka êxsîra li zîndana Selamiyê ve ma. Birs, eşkence, lêdan û berhingarî namûsê hemî dîtin. Kevza xema dilê wê gewland, lê her dikire kenî û digot:

– Heftin, heft...

Évarekê digel hevalên wê kirine di pişta tirumbêla da û înanê ordîgayê Cejnekan li bajêrê Hevlêrê, daqutqne nav stirî û tozê. Hemî ditirsan û ji birsa digiryan. Tinê Şemamê dikire kenî û digot:

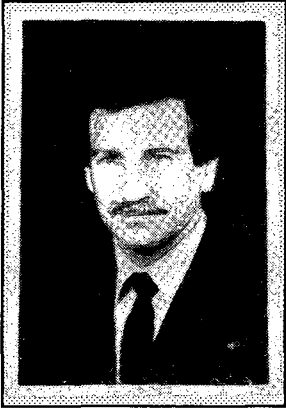
– Heftin, heft...

Çavên Şemamê li Cêjnekan niqyan û giyanê wê ji leşî derket. Kes neşiya wî giyanî bendî ket û nehêlît rêka çiyay bigirît û li dûr zarokên bêkes û bendî bizivirît...!

Leşê Şemamê req bû, hêş girmijîn li ser rûya ya diyar bû. Tibil req bûn. Heft tibil divekirî bûn û sê dimiçyay. Her heft tibil bûne ber... bi mirinê jî digot:

– Heftin, heft...

SEGVAN XELÎL HIDAYET

Di sala 1953-an de li bajarê Zaxoyê ji dayik bûye. Di sala 1979-an de bawernama dixtoriyê wergirtiye. Her ji sala 1970 ê û vir de dest bi nivîsînê kiriye û berhemên xwe di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne. Bi zîmanê erebî û kurdî dinivîse. Komeleka kurteçîroka bi navê Wênên Revok ji bo çapê amadekiriye. Niha ji li bajarê Duhokê dixtoriyê dike.

EWÉ DAWIYA WÎ XUYA

Ew mirov e û ji ketekesan e, ev e ji bo wî ne pesinkirine. Dîsan ji wî ra xemek mezin e ku wî ketekes bibînin. Mirovekî bi hêz e, lê ne xwegirtiye. Dînemêr e, lê ne mêr e! Ewî ji dil û can divê ku xelk wekî kelheka bilind û dêrîn binêrinê, bila ew kelhe ji berên hişkbe!

Hizra wî ew e ku bi hêz û behreya xwe dikare cîhanê biguhure, lê ev cihê gomanêye, çinku ew kese nikare xwe biguhure, evca çawan dê cîhanekê tevde guhure. Li ser vê yekê ra, ew li şûna ku xwe biguhure daku digel cîhanê bigunce, dixebite daku cîhan biguhure û digel wî biguncê. Lê çinku ew wesa tê digehe ku guhurîna wî bi xwe asantir ûbihavîltire, lewra ew mirov e rûdike bi cihanîna vê ramanê bi hemî hêz, jîrî û tundiya xwe, heta eger çend bibin qurban jî, lê ne qurbanî û azarên wî bi xwe bin. Dema ew di bidestxistina vê mebestê de sernekeve, wate guhurîna cîhanekê, ev encame jî aşkeraye, çinku wê gavê hiç çaxek ji bo çareka din namîne û delîve berteng dibe, mîna guhurîna wî kesî bi xwe, eger ew bi xwe jî vê guhurîne bixwaze. Bi vê boçûnê wênê dawî xuya dibe. Di navbera du hevdijên ku çî caran li hev nehatîn, cîhaneka taybetî û berteng xwediyê xweperêstî, zûriyê ûcîhaneka din ya mezin û berîn ewa gişt xelk lê dibin xwedî peyda dibe. Serencam ev e: Nemana yek ji herduyan e, ew yeke jî, bêgoman ne cîhana min û te ye!...

ÎBRAHÎM SELMAN

Di sala 1952-an de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî ûberhevî li wêrê xwendiyê û di sala 1976-an de, beşê dirama yê li zanîngeha Bexdayê bi dawî aniye. Di sala 1972-an de, dest bi nivîsîna kurteçîrokan kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne û di fêstîvalên edebî de jî, li Kurdistanê başûr beşdarî kiriye. Her wesa ew ekter(artîst) û derhîner e. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd bû. Di sala 1981-an de, ji ber terora faşiyên Îraqê reviyê û xwe gehandiye welatê Hollanda. Di sala 1985-an de, diktora bi teaterê li zanîngeha Amistêrdamê wergirtiye û paşê çendîn filmên sînemayê jî derhînane û beşdarî di wan de kiriye. Heta niha ev pirtûkên jêrî çapkirîne:

1. Komir, komela kurteçîrokan. 1979, Kurdistanê Başûr.
2. Lêbûk dê dastana Mem û Zînê guherînit, şanogerî.
Niha jî li Hollanda ye.

WEXEREK

Li ser rêkê rawesta, selka xo ya tirî dana, pişta xo rastkir. Destê xo bi tihêla xo ve nan.. Çavêt xo kirine kurîşk û serevraz berê xo da rêkê...

– Hê hêsta çenda may, ez dê kengî gehim?

Li dûr xo zivirî û berê xo da cihekê da lê rwînît. Havîn e û kelekela germê ye... Leşê wê hindî sal yê bi serve çûyn, yê çirmisî. Lê xwîna wê ya zift e ji ber bayê çiyay û şîrê pezî û hemî şûl ûxarnêt nav gunda, ji birrîna çulî bo pezî û zad hazirkirinê. Selka xo helgirt û qesta bin darkajekê kir. Selka xo dana ber sîberê û berî pişta xo bi qurmê darê ve nît, berê xo dayê kanê çî benîşt pê ve nîne û heku zanî ya bê benîşte, rwînîşt û pişta xo dayê û pêt xo dirêj kirin. Destê xo havête lewendiyê xo û xuha li ser enyê bûye çipik çipik, vemaî û destê xo da dersoka xo û wêvetir bir ji ser enya xo, hindek ba li xo kir, lê bayê darkaja germê zû dikujît. Tijî mêlakêt xo hînkatiya bayê tezî kir û berê xo da rêka tê ra hatî. Ne dişiya rezê xo bibînît ji ber dar û barêt ketîne ber çavêt wê û rezî...

– Heyho. heyho rezo...

Destê xo havête belgê mêmê û berê xo da tirî di nav selka xo da. Tiliyêt tirî wekî zêrî zer zer dikirin, pê dihesya ku viyaneka mezin ya hey di mabeyna wê û tirî... Bi ser selka xo dada û li ser milê çepê zivrî, dît ku rwîbarê di ber gundî ra diçît yê niv zuhay e...

– Heyho... heyho rwîbaro. Havîna zuha dibî û zivistana bûş diçî.

Hate bîrê heku bûye bwîk. Roja dehmeta wê zivistan bû, li ser hespê bwîkê diçû, hindek çipik ji ewra dihatine xarê, jinik û zelum yê siyar û peya digel serspiyê bi rê ve diçûn û stiran digotin, heku gehîştîne nêzîkî gundî, zelum hatine berahîkê û bo qurpêna tivenga ji ser herdu laya. Zelumêt digel wê û zelumêt ji gundî hatîne berahîkê. Wê rojê ji zivistan bû, rwîbar rabibû, taku ji rwîbarî derbaz bûn gelek nexoşî û zehmet dîtin...

Bîrhatin kitkit hatine bîrê. Şeva bwîkînyê li bin peryê. Rwîbar ûbalav û serşîştin. Xemek kete di dilî da. Hate bîrê sala rwîbar bûş-bûy û pezê gundî nîvek birî, heku zelama wê sermayê xo hêla bû bi kiras û derpêya û ketîne rwîbarê bûş, da zivrokê wî nehêlin, peza ji nav dijwariya wî xilasken, jinka jî li dûrê rwîbarî hindeka giriye... Hindeka hawariye, hindeka da rwîbarî da ku harî zelama, zivroka bikujin û pezê xo bihêlin. Her ew roj bû biçwîkê nexrî di zikî da xo amade dikir da karwanê jîna serbest bidete rê. Ew roj bû jan lê mişebûyn û ta ku bûye şev rwîbarî nêçîra xo kir. Şînî û girî belavkir. Roja malxirabûna gundî, biçwîkê nexrî ronahiya lampa şeva tarî dît. Hate pêş çava, çewa giran bibû li ber dilê xelkî li nav gundî. Gelek cara bi ser jinka hel dibû heku digote êk:

- Dayê... roja pê wê bi gundê me kerî, me xêr nedît...
- Erê dayê, heku înay rwîbar ra bibû...
- Ka kurê wê dê çi xêr di enyê rabît?
- Heh... roja bûy gund xirabkir...

Heku bi ser van suhbeta heldibû da rêka xo guhrît û tijî çava rondik dibûn... Diviya li dîf serê xo biçît, hindî cîhan hebît. Da çît bi ser hindekê dî helbît û her çi cihê gehîştibayê, didît ew suhbet dikirin. Ji xemê xo da kete nivîna û hêj biçwîkî jî çilkê xo nebûrandîne... Mêrê wê rojekê du-sê tîrkê bahîv, mewîj û gwîza tijî kirin û danane ser piştê hêstirê, piştî kortankirî û gotê:

- Heyamekê dê çîne mala babê te, noke tu ya xerîb bûy...

Dengê xiştênekê hate guha, li dûr xo zivirî çi ne dît.

– Hê... hê dinya malxirab, ka ew roj? Ka biçîkatî? Ka ? Hemî çûn, çûn ev e rojeka dirêj çû! Da ez rabim biçime mal, min kire dirêng, lê ma bibîte direng yan nebîte direng bo çi ye? Kî dê li hîviya min bît...?

Rabûve û dersoka xo zivrandeve ser serê xo û şala piştê wê sist bibû, vekir û şidandevê û tiryê xo helgirt û dana ser milê xo û serevraz hajote rê. Diviya bikete girî heçku tiştê dilê wê digivêşt. Gehîşte nêzikî gundî û rawesta. Heçku dengê gazîkiryê li ser milê xo zivirî, dît ku gorristana gundê wa êvare lê ya di xema werbûy, bêdengiyeke kerr e... Bomek jî ya li ser darekê li nav gorristanê, hime hima

wê ye. Tarî jî bi dilê xo ya perda xo divehînît çû bo ziyaretê mêtê xo.

– Da biçim sehekê lê bikem neku êdî neşêm bibînîm.

Gehiştê ser ziyaretî, selka xo ji ser milê xo îna xwarê, peqêt ketîne ziyaretî, çêkirin û rwînişte dev kêlya serî û enîşka xo dana ser çûkê xo û destê xo yê miçandî dana bin guhê xo, wekî Goyînekê. Bîrhatinêt wê, digel ewê li hindavî kêlya wî rwîniştî, hatine bîrê, rondik bûne perde li ber çava. Zanî ku dinya sarbû. Çavêt xo vekirin.. Tarîstan e, tirs kete dilî.

– Pa eve çewa dişên her li vêre bin? Çewa sebra wan dihêt? Ma natirsin? Na westin ji razan û nivistinê? Erê noke çi diken? Ev e min kire direng. Lê bo çi evro eza hosa me... Heçku êdî kesê nabînim...

Destê xo li selka xo ya tirî da û ber bi ronahiyêt lempa, ewêt ji gundî derdikevin çû. Heçku dizanî dê çîte wexerekê... Dê xatira xo xazît ji hemî tiştta, rezî, çemî, rwîbarî, mexelê pezî, pîrejînet gundî û gorristanê...

– Ax...

Hilingift. Selka tirî ji ser milî peşî û tirî rê. Bi tibilqutka li selkê gerya, destê wê kete ser hindek îşiyêt tirî, hindek vêdan ûkirine selkê û helgirt da ku piştta xo rastket. Şirîqênî kete piştê, heçku bivrek vê ketî. Devê wê beşbû neşya bêhna xo bihelkêşît. Gavekê ma wesa... Hemî mirovêt gundî hatine pêş çava. Hate bîrê heku li dwîf termê hevalê xo diçû, çavêt zelama tijî rondik û zîmar di dilî da... Hindî viya ku ronahiyekê bibînît, lê hemî tişt di tariyê werbûn... Hizrek û xemek li nik peydabûn... Kurê wê?! Noke çi diket?

– Xuzî min zanîba ka tu çi dikey dawo? Eve ez çûm. Xuzîkêt min dê subehî li dev babê te bim. Belê tu?!...

NIZAR MEHEMED SEÎD

Di sala 1952-an de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî ûberhevî li Duhokê xwendiyê û peymangeha mamostatiyê li bajarê Mûsil bi dawî aniye. Li sala 1973-an û vir de, dest bi nivîsinê kiriye. Ew li berahiyê rojnamevan bûye û paşî çîrok nivîsîne. Di sala 1978-an de, çîrokên xwe belav kirîne. Sala 1985-an, komeleka kurteçîrokan bi navê “ Aş ” çap kiriye. Di pîrraniya rojname û kovarên kurdî de, vekolîn û gotar belav kirîne. Mişe berhemên edebî, ji zimanê Ingilîzî wergerandîne yê kurdî. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Ev e du sale xwe gehandiye Holenda.

KURÊ KOLANA

Roj nivî nebûye hêj. Li nîveka bazarê bajêrî, zelamekê moyêt sipî li ser û rihêt wî, ser ji yêt reş standîn, yê li derê dukaneka girtî ronîştîye.

Telîsekê xîçsor li ber singîye, tijî li ser hîr û mîrêt firotinêne. Malxolyanê li gel xo dikir, destekê xo dilivlivand, mirovî dizanî eve kûrê çûyê.

Wesa yê melil û damaye, mîna kewê mij pê da hatî.

Mirovek ji loqenta li beramber wî derkeft û qebe qest kirê, berê difna wî ya li asmanî, serê wî ji donî wesa yê di teyisît, kêç dê lê tehisin. Ser û sîmayêt wî ne yêt mirovêt dirustin. Hindî şiyayî, wî girêkêt li enya xo dayin. Bitlekê meyê, vê kunsiharê, serê xo yê ji berîka sakuyê wî derêxistî. Bi rex telîsî ve lingên wî di lerz in. Yê di nêrîte pakêtêt cigara, şixarta û pîlêt elemtirîka. Destê xo hilande cigara di devî da, qurmeka dirêj lê da û dengê xo bi reqî berda:

“ Ho zelum li gel te me. Berê xo bide min. Diyare tu çi ezmana tênagehî! Eha heke te bi destên xo tîtina xo tehil nekir!! Min jî bo teye, çi ji min nakevîte avê”.

Zelamê li ber tiştên xo rîniştî, çav lê badan û bi sarî got:

“ Gurg ne di xema baranêye, nebûne rojek û du, hema di kîrê ra zirav dibît, bila di wêrê ra bi qetyêt. Cehenem ne hinda germ e wekî jê dibêjin!”.

“ Dê vêca were qencyê li serreqêt hosa bike”.

“ Qencyê. Qencya çi?! Hatîme ber dergehê te... Min xazokî kiriyê. Çi ye? Vê serê siharê tu maye bi lêva min ve, Hay hilo. Hay hilo. Qaç û qopêt xo, ji pêş çavêt me bibe, ev e ne cihê teye!”.

“ Diyar e tu gelekê ji xo raziyî, ma tu ji nû dizanî ev e ne cihê tuxmêt wekî te ye? Erê tu di zanî eva pišta te lê, dukana kê ye?!– Tila xo dirêj kire dukanê– Evêt dî jî tu xudana ji min çêtir dinasî, ne hewceye bo te bêjim. Heneka nizanin!”.

sî wî ye û lezand. Guh kirin kevir û çavên xwe kirin gopal, destên wî ji serma qerimîn, lê ne wêra bikete di berîka xwe da. Bo serbazek di meydana meşqê; çep—rast, çep—rast... Dest hejandin. Nêzîkî dergehê binkê bû, gavên xwe giran kirin û xwe peytkir. Li vir pêtiyê her pêjneka hebit bibihîsit, her bersivê zû bersiv det û hindek pişyar ji xwe kirin û xwe fêrî bersiva wan jî kir. Gehişte pirişgehê, nezani çî bêjit. Dema kabirayê li ber pirişgehê jê pirsî, di bin lêvan ve hindek peyv vecîn, ew bi xwe jî tenegehişt. Kabirayê li ber pirişgehê şepirzeya wî dît, viya hindek tirroraneya pê biket.

— Hehe.. Te got te çî divêt?

Vê carê hindek mêraniyê lê da û bi awayekê baştir bersiv da.

— Gelek baş e..Te got kê tu xwastî?

— kwîxa û yek ji destebirayên te hatibûn mala me û gotibûn bila bête vêderê.

— Bihêt? Kî bihêt?

— Ez. Û bişkurîneka miriyekî rûyê wî girt.

— Tuuu... Te çî kiriye?

— Mmmm?

Kabirayê li ber pirişgehê şeytankî pê kenî û gotê:

— Hemî wekî te li ber derî dibêjin me çî nekiriye!!

Pêlek tezî bi ser leşê wî da hat û hizar xeber gotin xwe dema biryar day bihête vê derê.

Viya bizivirît, lê çawanê? Mirov bi pê n xwe tîn cihên hosa, bes bi gotina wan dizivirin. Xuh li enya wî bo xunav û bo dilop û pê n wî lertzîn gêjatiyê serê wî girt, cih li ber çavên wî bo bazivîrk û zivirî. Çavên xwe niqandin, piçek baştir bû, dema çavên xwe vekirîn, ji dîr ve hepareyek kefte nav mija çavên wî. Dêwek esmer bû, difnek pelişt, alekên wî hind bez li ser bûn, da bêjî bi dest pir kirîne, du çavêt mezin û zîq, spîlkên wan zer, gewr û sor bûn û ev kêlehiye li ber çavên wî hêj mezintir lêhat û ji Xudê pê ve kes nehate bîrê.

— Ê Şêrsad, tu çawanî?

Dem a navê xwe bihîstî, ne ji çavên xwe, ne ji guhên xwe bawer nekir, ta ku ew kesê navê wî înay, hatiye destî û destê dî li milê wî day.

dît, bîrdanka kurt vekola, çû ya navîn, ji wê xwe gehande bîrdanka kûr, hindî têkve da û daquta, ne herê çû bi dest nekeft.

– Evro: Hindî evro vekola, çû tê da nedît.

– Duhî: Ew jî wesa. Ne min çi yê xwehir gotiye, ne çi kiriye.

– Pêr: Ne min çi gotiye û ne çi kiriye.

– Betirpêr: Danê sibê li kulîçê bûm, ji xwandinê pêve, ne min çi kiriye û ne jî çi gotiye.

– Betirpêrtir. Ew jî her xwandin û lewçeyî bûn. Lewçeyî... Ne dûre dema me basî dinyayî kirî, êkê haj me hebit. Neku hevaleyê min tiştek goti bit!! Tu bêjî Bengîn bit?! Mirovek pîrbêj e û çi xwe di serrada wî nagirit. Neku Simaîl bit. Ooooh. Ez êkcar mejî hişkîm!

Piçek bèn da mejyê xwe. Destê xwe da ber enya xwe û zevlikên çavên wî miçan. Neku kevne defter vekiribin? Bes ji ber çi ez ji vî xelkî hemyê!?

Çû nehêla hizir tê nekiri. Piştî hizra revê ji serê xwe dûr kirî, biryar da biçit. Wek her mêrek ji xwe razî, gote dayka xwe:

– Netirse, min çi nekiriye, bawer bike çi nîne.

Helbet devê wî ev peyv gotin û dilê wî tiştek dî digot. Dilê wî gotinek mezinan hizar barî dikir” heta rastî...” û ne diwêra tamam ket.

Kabira kefte kolanan, hindek deh cara pîvan û hêj qîma wî nehat û her car tê ra dibûrî, heçwekî ev kolane nedîtîn. Cih lê biyanî bibû û diviya her tiştek baye, bes ne mirovek tengezar li van kolanan. Demekê xwe li ser cadê dît. Sernişiv çû, dîsa berwar çû û gehişte ber derê wî diviya.

– Biçim yan ne?!

Ji xwe qehirî û kesanê wî dar di zikî ra kirin û gotê: Tirsinok, ne mêt... Di nav dabûşa çûn û neçûnê da, hişê wî hate serî û zanî ev e ne cihê rawestan û damanêye.

– Ez ji çi ditirsim? Ez d....

Tifkire berpên xwe û kefte rê. Ne li xwe zivirî û ne li dûrên xwe nêrî. Tiyê çavên wî hindek tişt dîtîn, lê rast çû:” Min çi jê ye?” Bi-hîst yekê digote havalê xwe:” Binêrê.” Lê dilê xwe xweşkir ku ne ba-

MÊVANÊ NE WEXT

Wê rojê gelek mandî bû, can û leşê wî westay bûn. Bi xwe dillêdan û henase lê giran bûn. Dema ji serê malê ber bi kolanê hatî, da bêjî her lingek wî kevrek pê ve ye. Hezar hizir û bîran, di miştoxê wî da, şerenîx dikir; desttengî, hevalên bêsoz, xudanên hizir û bîrên babe-lîskê, xelkê dilovanî ji bîr kirî, diravê bûye binkoka jiyane, ji bilî dabêşa fêrxazan... Evan hizran gehande ber dergê, lê berî derî veket, dayka wî ji alê dî vekir.

– Tu li kî ve bûy dawo?!

Serê xwe rakir, hindêk tirsê li ser rûyê dayka wî gehiştê wî jî. Cihda, ji vî destî kefte yê dî, kirmê jîne û xwe parastinê hêz û peytiyek bi tirs dayê. Kund li ber sîngê dayka xwe rawesta û hezar pisyar di mejyê wî xulxulîn û berî bêjî:

– Xêre dayê, çi qewmiye?

Heker çi, dayka wî êkser bersiva wî da, lê di wê çikê da, wî hezar awaz gotin.

– Piştî tu derkeftî, kwîxa û êk ji wan...

– kîjan?!

– Ewên xelkê digirin dawo.

Û ji bêdengiya dayka wî diyar bû ku ji tirsê newêrît navê wan jî bêjî, lew bi serê lêvê pirsî:

– Çi diviyan?

– Kwîxa got” bila biçîte cihê wan” şolek bi te heye û got” çi nîne bila netirsî”.

Pêstirkê pê nî wî girtin û” bila netirsî” rihên wî hincinîn.

” Min çi kiriye? Min çi gotiye? Ez di gel kê gerame? Di gel kê axiftime? Min berê xwe daye kê? Ez çûme kî ve? Ez di ber kê ra bûrîme? Kê di gel min axiftiye!...” Hindî pirsî, bersivek dilvehes ne-

FAZIL UMER

Di sala 1962-an de, li gundê Girreşê, nêzik bajarê Zaxoyê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li çendîn gund û bajarên xwendiyê û di sala 1986-an de, pişka nojdariyê li zanîngeha Mûsil bi dawî aniye û niha jî li Zaxo dixorîyê dike. Di sala 1980-an de, çîrokên xwe di kovar û rojnamên kurdî de belavkirîne. Heta niha komeleka kurteçîroka bi navê (Kalê peşêman) çap kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e.

re ew biriye di jora he ve. Wella tişteki li ser babê te nîne...

Hêj Fatê axiftina xo bi dwîmahîk ne înay, Misto bi tinê ji wê jorê derket, ji kerba da, serûçavêt wî yê sor bûyn. Gurrî ji navçava diçît. Defterxidme di destê wî yê çepê da bû û yê rastê jî bi devûlêvêt xo ve nabû. Mistoy hemî şanazî û mêraniya xo di wê jora li pişt xo ve hêlan û ber bi tirumbêla xo çû... Sê polîsê kirêt li ber derê jorê dikenîn. Misto li tirumbêla xo suwar bû, bi lez zivirî û rêka Duhokê girte ber, bêy ku deng ji êkê bêt...

Wextê ew gehîştîne rasta wan, Fatê musecel vemirand û gotê:” Ma-la te, hêdî here, ma tu nabînî çî li tirumbêla hatiye!” Wextê Mistoy herdu tirumbêl dîtîn, pêt wî sist bûn, her wekî xwîn tê neman, ji tirsê rihê, hemî bêdeng bûn. Paşî ji nişkêve Mistoy got:

– Kanê gula min. Dixtora min. Cihê te yê xoşe?”

– Na wella babo cihê minê teng e, Şêroy ez bi dergehî ve hêlam.

– Şêro babo cihê gula min xoşke. Gula min zîrek e dê bîte dixtor.

Mistoy hind dît ku gehîştîne seytera Mûsilê. Sê tirumbêl li bera wan bûn. Piştî her sê çûyn, dora wan hat. Zelamekê req û hişk û rêş hate bi nik wan ve. Wî zelamî qemîsekê tenik kiribû ber xo. Hindî wî xo diçemande di tirumbêla da, demanca wî ya diber layê rastê yê penterûnê wî ra, ji nivê pêtir ya ji derve bû. Wî serê xo bire dinav tirumbêlê da û kit–kite li serûçavêt wan nêrî, paşî gote Şêroy û Mistefay:

– Ka hewiyêt we û hûn dê kî ve çin?

– Dê çine Mûsil. Mistefay bersiva wî da.

– Dê bo çî çine Mûsil. Hewe çî şûl li vêre heyê?

– Dehwata kurê birayê mine.

Wesa diyar bû ku serûberê wan bi dilê polîsî nebû. Piştî wî li herdu hewiya nêrî, ya Şêroy dayê û ya Mistefay ma di destê wî da. Pisyara nav û roja dayikbûnê û karê wî kir. Paşî wî Mistefa ji tirumbêlê îna xarê.

– Eve ne defterxidma te ye?

– Belê ezbenî çewa ne ya mine!

– Ev resmê li ser vê defterê yê zeif e û tu yê bê simbêlî.

– Ezbenî ez wî wextî yê cihêl bûm û min simbêlê xo ditirraşîn.

– Ne ez ji te bawer nakem. Ka were digel min.

Polîsî Mistefa da ber xo û bire di jor ve... Fatê û biçwîkêt xo gelek tîrşiyar. Wê di dilê xo da got:” Ez dizanim Misto hizib hizbanê diket û eve jî hemî xetayêt Reşoyê hevalê wî ne, bi şev û roj pist–pista wane û behsî hizba diken. Ax dayê Xudê neket kes bikevîte destê van kafirbaba.” Rondik ji çavêt Gulê dihatin û kizgiryok ketbû di hefka wê da.

– Kurê min Şêro, ka dê here bi dwîf babê xo ra, eve çarêkek pêti-

Şeroyê kurê wî bersiv da:

– Erê babo, hema bes tu û simbêlê xo di hazir bin, em hemî di hazirîn.

– Babo Şero, Xudê wekîle ez şerim dikem te digel xo bibeme dehwatê... Tu hindî zelamekê yê lê hatî. Ma tu nabînî Fero yê kurê mamê te, hemî salekê ji te mazintir e û evroke dehwa wî ye... Her roj ez yê dibêjime te, babo tu bes simbêlê xo bitirraşe, nê tu yê bû-ye zelum.

– Ohoo, dîsa tu hatiye ser suhbeta simbêla.

– Erê ma tu nizanî min her gotiye ku zelumê bê simbêl, hema wek...

Di wê navbirê da, Fata jina wî hat û axiftina wî birî:

– Mala te Xudê avakirî, dê bela xo ji biçwîkî veke, hêj serê siharê ye û te dest bi çîra xo kireve.

– Çi min nakujît ji bilî vê jinê demê pişta eyalê xo digirît. Fatê tîra xo dana û çû. Lê Mistefa her yê li ser gazindêt xo berde-wam e. Şeroy jî zanî çîr dirêj kirin digel babê, ya ji xoye ûnagehîte çî erda. Îna ew jî derkete derve.

Behzadî û Gulê, wê spêdê ji keyfê dehwa da, tirumbêl bi ava sabûnê wesa şûstibû ku hemî diteyisî.

Ev rêka Mûsilê li ber Mistoy bibû wekî qurçeka avê. Çi heyv nebûn heke ew du-sê cara neçîtê. Lê ev care ne wekî çî cara ye, dehwa birazayê wî ye. Ew dê li vê dehwa hemî gundî, mirov û hevalê xo bînît, jiber hindê jî, her çend deqîqeka carekê da bêjîte biçûka: "Zwî bin, lezê biken berî dinya gerim bibît da bigehîne bineciha xo."

Berî tirumbêl bi rê bikevît, Mistê wekî her car navê Xudê îna û dua xastin ku wan ji belayê dinyayê bi parêzît. Dema wî tirumbêl dihajot, yê bêhinfirêh û li ser xo bo û lez nedikir, lê evroke ne wekî çî roja bû, lewra wî pîçekê bi lez dihajot. Jiber hindê jî bo pit-pita Fatê û her digot: "Hêdî here, jiber van biçwîka lezê neke. Lez ya ne baş e." Lê Mistoy hind guhê xo ne dida Fatoyê, guhê wî pitir li ser Mehmed Arifê Cizîrî bû, yê ku stirana Lawukê Medenî digot. Berî ew bigehne Mûsilê, du tirumbêla li ser lêva cadê li êkûdu dabû.

SIMBÊL

Xelkê gundê wî digotinê Misto. Li def hevalêt xo jî navê wî Mistê bû, li dairê jî Mistefa bû. Misto yan Mistê yan jê Mistefa navekin û li bejneka kurt û li dêmekê xirr dihêne gotin. Ev bejne, ne bi wan nava ya bi nav û deng e, belkî bi qefteka simbêlêt reş û wekî şaxêt berrana di baday. Jiber hindê jî behra pêtir ji xelkî digotinê Mis... ê simbêl boq û bi wî navî gelek şanzî dikir. Belkî jiber hindê jî bû, ku li vî emrê ew niha tê da, serê wî kêm pîrt bibû yan jî jiber bejna wî ya qut. Her çewa bît, simbêlboq gelek xoştire ji bejna qut yan jî serê hoç.

Mistoyê simbêlboq gelek hej simbêlêt xo dikir. Şev û roj ew mij-wîlê sexbêrkirina wan bû. Li ser xatira wan jî hemî gavê şeyek û xodîkeka biçwîk di berîka wî da bûn. Hemî spêdehya wî zeyt û kilê reş di simbêlêt xo didan û car jî boyax dikirin û ne dihêla çi qusîrî bigehnê.

Hemî rojê pitpita Fata jina wî bû:” Mala te Xudê avakirî, dê besse, nê te jiber van simbêla hay ji me kesê nîne... Ma ev simbêle bûne çî, tu spêdê heta êvarî badidey û reş dikey!”

Heke êkê bi xirabî behsê simbêlêt wî kiriba, nexasime eger Fata jina wî ba, hîngê ew gelek aciz dibû û her car da bêjît:” Eve hizar cara min gote te, behsê simbêlêt min neke.” Fatê dişiya behsê her tiştî û li her wextî biket, bes ev simbêlêt reş yê bo Mistoy ji her tiştî pîroztir, çî kes ne dibû bi xirabî behsê wan biket, çinku ev simbêle ji bo wî ji her xoşî û malê dinyayê bihatirin. Jiber hindê jî Mistoy her car digote jina xo:” Simbêl yê zelamane û her kesê bê simbêl bît, li def min ew ne zalam e.” Lê Fatê ew axiftin bi çî hisêb ne dikirin, çinku bes wê dizanî Mistefayê wê bayê çendêye û heke yê bê simbêl bît, bo wê çî ferqa wesa nîne.

– Lezê biken gelî biçwîka, rêka me ya dwîr e, me divêt em digel dehwatiya biçîne bwîkê.

SALIMÊ CASIM

Di sala 1961-an de, li gundê Bacilorê, ku dikeve bakûrê Bajarê Duhokê, ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li Duhokê bi dawî aniye û di sala 1982-an de, dest bi xandina xwe li zanîngeha Berlînê kiriye û niha jî dîktorayê bi zanista politikî berhev dike. Di sala 1979-an de, dest bi nivîsîna çîrokan kiriye, di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne. Heta niha ev berheme gehandîne çapê:

1. Civîn. Kurteçîrok, 1984.
2. Mamê Rwîvî. Çîrok ji bo zarokan, 1985.

kînyê, mûşekê ya di erdî da biriye xarê... Hêj wesa bi kul û keser ya di xanyê xwe yê wêran kirî difukrît, ji dûr dengê firoka dilê wê qu-ta... Bi pêt bêrih, ber bi kaniya jinika ya li milê rastê yê gundî bezi-ya û xwe avêt ber kevrekê mezin. Du firoke dîtî, bi nizmî digel êk difirrîn... Dengekê bêqam tîj jê dihat. Her li dûrê gundî dizivirîn, paşî barê mirinê li kivilêt gundî reşandin û bi kêf xwe bilind kirin esmanî, wek du teyrê têrxwarî û qesta bingeha xwe kirin. Alya zivî-rîve gundî, li şûna cihê mûşekê çaleka çar-pênc gez fireh dît... Ya jê hatî, hema herdu destê xwe berî esmanî ve kirin û bi dengekê bi-lind qêkir:

“ Xudê... bo xatira Qurana te ya pîroz, ew xêrê li ser dinyayê ne-bînî, bi çi heq em bê kolk û xanî hêlayn? Ya Xudê tu heqê me fe-qîr û jara ji wan zalima bistîni... Ya Xudê... ya Xudê... Helokê dayê da bo te balolka şekirê çêkim...”

Li qotîka şekirê gera, li amanê bêrêz belavkirî dît. Sifreka nanî ti-jî nan û dorik kirin. “ Noke biçwîk hemî dibirsî ne, wek te Helokê, bila ew bi xêra te bixun.. ev nane têra hemyan heye!!”

Rêka çarêkeke saetê nema bû da bigehte şkeftê, sê firokê dî li dol û nihala deng vedan û esman şilqandin. Alyayê kir xar da bigehît nihalê û xwe veşêrît, lê êkser êk bi dîf ket û xwe nizim kirê û di tu-xîbêt urteka pênc sed gezî da, di dola hindav serê wê.... Her car da berekê raket û tê werkit, bê feyde... Piştî têr yarî pêkirîn û êciz bûy, devê Doşkê lêvekir û mêraniya xwe lê diyar kir... Leşê wê pirt pirt kir... Û qesta alê rojhelatê kir û herdukê dî jî rê ya wê girtin...

Qotîka şekirê li erdî riştî bû, xwîna sor digel têkel bibû, sifreka nanî wek xwe girêdayî mabû... Ji dûr ve dengek dihat û nêzîk dibû:

“ Alya... Alya rewşa Umerpîra... te çi mal li min û xwe xirabkir... Êdî çewa dê hedara Helokê êt... Alya... Alya...”

Ji dengê qêrîyê jinka, Heloka nivistî ji xew rabû, gote hevala xwe Çinoyê:

“ Noke dê deyka min hêt û dê balolka şekirê bo min înit... Ezê kim du qet, yek bo min û ya dî jî bo te, bilanê?”

– Ma tu li mirina... eûzû billah...

Pîrejineka serspî û alek qurmiçî nêzîkî wê got:

– Rwîne xarê û neçe, kiça te her ji bîrsa namirît.

Pîremêrê tisbiyêt reş di desta de jî gotê:

– Alya... navê Xudê bîne û nebe belakir... Hema tu derketî, dê fi-roke cihê me bînin û dê avêne şkeftê...

Alyayê herdu çavêt Helokê maçîkirin û berê xwe da pîremêrî û bi ezmanekê req lê zivirand:

– Ne tirse sofî Elî, ne tirse, tu namirît... Hindî em xudanêt xwe û hewe bîn, her dê halê me hosa bit... ma ne bes e jîna serşûriyê sofî-yo??

Alya hêj ji biçûkatî zîrek û bi zefer bî... Digel babê xwe diçû çiyayê Bêxêrî û dar dibirrîn, girêdidan û dida piştî xwe û qesta malê dikir... Jinkêt gundî jê hêbetî û mendehûş diman. Sehma wê ketibû dilê hemiya.

Kefîka serê xwe baş şidand... Lewendiyêt xwe girêdan... Dangêt kirasê xwe li navtengê pêçan û bi xar ji derê şkeftê derket û qesta gundî kir. Êkterq ne dizanî ew ber û berzîrkêt di rêka wê da çine û çî nînin. Çî xem ji stîrya ne dixar.

“Ma li ser darê dinyayê min kî dî heye, ji bilî te merggoriya min, Helokê...”

Mîna xîsara buharê li ser rûyê gul û giyay, xuhdanê leşê wê û navçavêt wê şil kiribûn... Car cara da bi destê xwe hindekê jê zuha ket û gelek caran jî bi lifka kevîna xwe... Hêj ji dûr ve dît, dwîkêl û temedîn yê bi ser gundî ve diçin... Bêhemd, ji nîva dilî axînekê rahêla. Weyla li minê ezê... malêt me jî sotin... newêroka bo me zîrek in. Emêt destvala û bê çek... Heyla Xudê hûn kuştin.

Pêr xwe siviktir kirin... Çavêt xwe ji gundî venekirin heta gehiş-tî... Xaniyêt gundî yê serûbin bûyn... Qwîtê wan yê disojît... Terş û tewal yê di xwîna xwe ra digevizin... Qapkêt Doşka û saçmêt Topa tijî kolanêt gundî ne... Bi dilê mirî û hinavêt kuzirî û bi çavêt girî hêdî hêdî qesta xaniyê xwe kir... Oda qwîtî ya bi ser êk da hatiye xarê. Ew zirre karîte yê bûyn çar-pênc ker.

Bagurdanê serbanî, li nîva hewşê qet qet e... Kentora wê ya bwî-

BALOLKA ŞEKİRÊ

Bêhnek xweş ma bêdeng û di qulaç û dîwarêt şkefta tarî û bêhnteng fukrî. Heta tirs û tariyê xwe kirine êk û qesta wê kirin û rahêlanê. Êkser Heloka çar salî xwe avêt di danka deyka xwe da û serê xwe yê gijavij û berday hişk bi sîngê wê ve na:

– E... ez bîrsî me dayê. Min balolka şekirê divêt.

Babê wê yê bi rex ve lê heytrand:

– Dê hiş be kiçê, ma noke demê hindê ye?

Heloyê berda giryê û destê xwe bi çavê xwe ve nan û serê xwe li sîngê deyka xwe ve kir û bi hîvî berê xwe dayê, bi rondika digotê: “Ez bîrsî me dayê.”

Bê agir cerg û hinavêt deyka wê dihatin sotin li ber rondikê bîrsê û hejariya zaroka wê ya nazdar kirî.

– Helokê... Daygoriyê, bes bigirî û dilê me ne soje. Ev e ezê çim bo te balolka şekirê çêkim û înim û çi diqewmît bila biqewmît.

Mêrê wê kîskê tîtinê ji ber şitka xwe îna derê û ma di pê xwe yê seqerê rastê fukrî. Sê sal di wê gavê da kuştin:

– Îsif hema kutanek e û nehêle kes nêzik bit çêtir e? Ne şûla te ye... Xwe jê dûr bike... Belaye.

– Ez dizanîm belaye û neyaryek e, lê bêhna min qet nahêt, demê ez vê gulla ne peqî hosa çiklandî li ber derê malê dibînim... ez dê li her...

– Îsif... Îsif.

– Ha ha Alya... te çi ye?

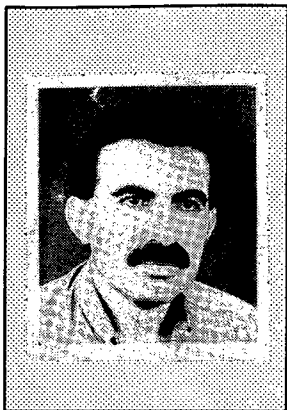
– Çavê te li kiçê bit ev e ezê çim!

Dizanî ji axiftina wî bê wuce. Kes wek wî serreqiya wê nasnakit, lê di ser hindêra gotê:

– Dîna Xudê neçe... Neçe... ma te haj qîreqîra firokê seybabê nîne... Nê li vêrê guhê me kerr kirin.

– Ma tu min nasnakî Îsif? Axiftinê xwe di avê da bernede.

HESEN SILÊVANÎ

Di sala 1957-an de, li gundê Tirkija, devera Silêvaneya, nêzik bajarê zaxoyê, ji dayik bûye. Piştî têkçûna şoreşa kurdî di sala 1975-an de, li başûrê Kurdistanê, hukumeta faşîsta Îraqê gundên wan şewutandin û ereb anîne şwînê. Lewra ew ji neçarî ber bi bajarê Mûsilê çûn. Di sala 1975-an de, dest bi nivîsîna helbest û kurteçîrokan kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belvkiirîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Heta niha ev berheme çapkirîne:

1. Hozanên Sava. Helbest 1991, Kurdistana başûr.

2. Balûlka Şekrê. Kurteçîrok 1994, swêd.

Ev berhemên jêrî jî, ji bo çapê amade ne:

1. Zarokê befrê, kurteçîrok.

2. Gulistan û şev, roman.

3. Belgêt dara evînê, helbest.

4. Çîrok û helbest, ji welatê Nêrgîza. Bi zimanê erebî.

Niha jî li Kurdistana başûr e.

li dwîfra hindek avê vexuy û hebkêt xo jî bixuy, da sax bibî.

Piştî Mihê axînkek rahêlay.. Bersiva deyka xo da:

– Da sax bibim. Hê... hê.

– Kurê min... Ji ber çî hê hê. Bixu... Vexu... Hebkêt xo bixu... Da du sê rojê dî rabiyeve ser xo û ligel me biçine mizeyta.

Heku Mihê guh li navê mizeyta bûy. Serê xo bilind kir, berê wî bi kaşxana ket. Kelemê di dîwarî ra hate pêşçav û tivenga wî pê ve şûr bibû. Du rondik ji çava hatine xarê... Wek du qalêt benîştê kezana ku, li zistana bi tîkêt qurmê da têne xarê û bi dengekê melîl bersiva deyka xo da:

– Dadê ev sale tu û xwîşka min herne mizeyta. Heke Xudê hez ket, min rêkeka dî ya li ber.

ezmanê xo di lêvêt xo husî û got:

– Dadê hindek avê.

Deykê destê rastê dana ser sîngê wî û destê çepê dana ser textê enya wî û hizar hîvî di dilî da vejîn. Devê xo bire bin guhê kurkî û bersiva wî da:

– Kurê deyka xo... dê çi li avê key? Dê xarnekê bixo... Daxaza tiştê bike, belkî li te bibite derman.

– Xarna çi? Dermanê çi? Derman her Xudê ye.

– Mêlaka deykê... Rast e derman her Xudê ye... Belê eza sax jî, heke çi xarnê nexum , dê ji birsa da mirim... Heke xarnekê bixuy, dê pêt te hêne ber te... Dê rabiye ser xo.

– Dadê ma dê çi xum, nê dilê min naçîte çû xarna.

– Serbarê min... Dilê xo bibe tiştêkî. Daxazekê bike. Paş têr avê jî vexo.

– Tu bi Xudê behsî çi daxaza neke. Çend navê daxazê têt, bîra mirinê têtê hizra min. Diyar e dilê te şehde didet ku dê mirim.

– Wey mala min bo te wêran bit, behsî mirinê neke... Dê bila hizar hizar sala mirina te ji min dwîr bit. Carekê cergê min yê sotî, bila nebite du car.

Heku Mihê guh li axiftina deyka xo ya dwîmahiyê bûy... Hate bîrê. Demê birayê wî yê mezin di sekeratê da. Hingê dinya zivistan bû û gundê wan ji bajêrî yê dwîr bû. Dinya ji befrê hatibû hunîn. Rê û rêbar digirtî bûn. Ne dişiyar bibine bajêrî li nik nojdarî. Li wê demê daxaza birayê Mihê, hinareka tirş bû. Xwîşka wî çû nik dapîra Eys û hinarek bo birayê xo îna, belê ligel hinar bo kerkirî. Sê çar dindik havêtine di devê xo da û havêtin û kire hewar:

– Daxaza min hinareka tirş bû. Ez û hinara şîrîn!

Heku wan hizra xo li serê Mihê day, diviya dilê xo bibete hinareka tirş, belê dema bîra wî li mirina birayê wî hatî. Çewa mir û xarina hinara tirş di dilî da ma keser, îna hinar li ber dilî reş bûn.

Deykê dît ku, Mihê li ser balîfkê yê serê xo dilivlivînit. Zanî ku gelekê li ser cihên xo şil bûy. Hêdî hêdî, herdu destê xo danane bin milêt wî û pîçek helkêşa û balîfkek da pala wî û gotê:

– Kurê min... Guhê xo bidê min. Ser xatira min tiştêkê bixu. Da

HINARA TIRŞ

Li ser nalîkê xo wergêra... Li ser qetka piştê, ma û di karîta fukrî... Evro li nik wî dinya ne dinya caran e... Evro cara êkêye, nesaxiyê giyanê wî kiriye mêvanê nalîk û balîfkê. Demê Mihê çavên xo li ser êk helandîn, ekser çavêt wî bi nav çavêt deyka wî ketin... Wek roja li bin ewrî hinde cara diyar dibû û hinde cara jî berze dibû... Heku deyka wî serê xo diîna hindav serî, xulk û dêmê wê jî, hinde cara li ber çava diyar dibû. Hindek cara jî, bisk û dersoka wê bi ser çava da dihatine xarê. Car bi tiyekê berê xo dida qama çepê, car bi tiyekê berê xo dida qama rastê. Hindek helametêt mirova hatine pêş çava. Piştî du-sê cara li herdu qama serê xo bi tiyekê nay, zanî ew hemî mirov li herdu rexa kî ne. Çewa ewî hind mirov, li rexêt xo dîtin... Zanî ku nesaxiya wî, geleka giran e, dît sekerat e... Çavêt xo danane serêk û ekser vekirin. Wek yê ji xewneka kirêt û giran hişyar dibit, ligel hindê li çavêt wî bo bilqe bilqa rondika... Wek tavyêt baranêt buhara hatine xarê û rêka xo li ser rûyêt wî yêt çirmisî çêkirin li hindav serî. Deyka wî bi destê rastê, lifka dersoka xo da herdu rûyêt wî, da ji rondika vemaît.

Hingî yêt li wan rexa hemya berda giryê. Mihê diviya axiftinekê bêjit, belê kizgiryekê ew axiftin di gewriyê da xendiqand. Bi hemî hêza xo, deyka Mihê diviya bişête xo û xo bi giryê neînte derê, da dijê Mihê bi xo nesojit. Ma li rexekê û berê xo da rexê dî û bi dengekê zêmar gotî:

– Hîn bo dikene girî? Me gelek ji Xudê minnet e... Mihê yê sax e, em xo ji rehma Xudê bêbar nakîn... Rehma wî tijî erd û esmana ne.

Careka dî, deyka Mihê bi lifka dersoka xo çavêt kurê xo yê nesax ji rondika zuhakirin... Mirovêt li rexa jî, piştî guh li wan axiftina bûyn, hemya çavêt xo ji rondika vemaît. Hîngê dengê hindek axiftinê sivik, ligel hindek axiftinê wan têkel bûn. Demê ew xulk û dêm ketîne pêş çavêt Mihê, lêvêt xo yêt zuha, li ser êk helandin û

MEHEMEDSELÎM SIWARÎ

Di sala 1951-an de, li gundê Siwarê, nêzik bajarê Sersîngê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li bajarê Mûsil xwendiyê û di sala 1977-an de, zanîngeh li Bexdayê bi dawî aniye. Yekem çîroka xwe di sala 1980 ê de belav kirîye û heta niha du pirtûkên kurteçîrokan çap kirîne:

1. Mizgîni, 1983.

2. Rêya Beranî, 1986.

Mişe çîrok di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne û her wesa çîro-kên wî hatîne wergerandin bo zimanê erebî.

Niha jî li Bexdayê ye.

Piştî heyamekî xweş ji xwevederkirinê ji hevalan û bêdengiyê Karwanî rastî ji me re got "Di partiya ku ez tê de endam jihevqetiyanek çêbû. Babê keçikê jî ku di eynî partiyê de bû bi kurên xwe ve çû digel aliyê cudabûyî û ez mam digel yên kevin. Dibe hûn bawernekîn lê her ji ber wê egerê bi tenê ku ez bi terefê wan re nînim xwe bi dijminê min dizane û her ji ber hindê jî wenekir keça wî şû bi min bike. Dostîniya xwe jî digel mala me qutkir. Belê, wisa bi hêsanî li cem me dibin dijminên hevudu. Ma ezê xwelî pêwer çî bikim? Keç revandin ne ji sexleta min e û ez wê nakim. Keçik jî naxwaze bide sergotina babê xwe. Wîlo û bi gotineke babê kiçê viyana me giha riyêke girtî.

Karwan pir li ber xwe ketibû û dema ev digot diyaribû ku di hundurê xwe de pir diêşiya. Îro dostê wî yê pir nêzîk bidê vodkayê ye, kêf û kenî û laqirdî û dembûrandine bi keçên vî welatî û wî dil jî nemaye li ser xwendinê û bo zanîna we wî dev ji partiya xwe jî berdaye û dibêje "Ez neketibûm di partiyê de bona ku dijminatîyê xelkê xwe bikim lê ji bona ku xizmeta wan bikim û heke ew partî wê xizmetê neke û heke ji dest min neyê ez di riya wê partiyê de, di nav wê de wê xizmetê ji xelkê xwe re bikim ma boçî ye ez tê de dimînim."

Warşo 1989

– Lo tènvide rûçikên wê yên sur û sipî, reşçavên wê yên mezin, zeviya pirça wê ya reş... lo baş hizra xwe di dêmê wê yê bêguneh de bike... nexêr keçê te nadim bi sed hezar keçên vî welatî!

Li benda bêhinvedana havînê bû ku biçê welatî û li wê derê dezgirtiya xwe biveguhêze û paşî, piştî ku dibin jin û mêrên hevudu, wê bi xwe re bîne vî welatî bona ku ew jî bixwîne û weha dikarin nêzî hevudu û her pevne bin. Ya rast dilê gelek xurtên kurd li vê derê kete wê dîtî û pilana Karwanî. Karwanî wekir ku li cem piraniya gencên kurd, jineke kurd...veger bo welatî bûn peyvên rojane û ketin di hizirkirin û bizavê de ji bo bicîanîna wan. Lê hemû jî man li benda Karwanî ku ew pêngava yekem bavêje.

Havîn hat û Karwan çû welat û li berbû du mehan li wir bimîne, şahiya xwe bike û paşî bi wê re bivegere ve vî welatî bo berdewm-bûnê li ser xwendina xwe. Wî di hizra xwe de weha danîbû ku pizîşkiyê bixwîne û paşî weku pizîşkekî li her parçeyeke Kurdistanê be akincîbibe û xizmeta xelkê xwe yê bindest û perîşan bike.

Agirê Karwanî kete bin piyên xurtine din jî û wan jî xwest wekî wî bikin. Hineka ji wan, her li ser babetê jinanîne ji welatî, kaxez ji malbatên xwe re şandin, xwestin dîtî û pêşniyazên wan bizanibin û hinek jî man li benda encamên hewildana Karwanî.

Hê mehek li ser çûna wî derbas nebibû li dema me ji nişkave dîtî ku Karwan vegeheriya ve. Çirîseyê serên me girtin û em mendehoşkirin û têkşilqandin. Ne bes ji ber ku zû hat ve lê bêtir ji ber ku bi tena serê xwe, bê jin û navçav mon û dilşikestî zivî ve. Ne ew Karwanê caran e, ne girnîjîn û axiftin û peyivîna caran e. Belê, gelek tiştên ciwan û bi jiyan di dêm û refar û kerekterê wî de weke xwe nema-bûn geş û çirmisî bûn.

Pirsiyarên xwendekarên kurd yên ku ew nasdikir ji her aliyekî ve gihaştine wî:

- Çima tu bi tenê hatiye ve?
- Boçî tu weha xemgîn û bêdengî?
- Jiber çî tu ho zû vegeryaye ve?
- Dê rastiyê ji me re bibêje nê te bi vê bêdengiya xwe dil li me şewitand!

nên Karwanî weke tava geş rastiya xwe tîne pêş çavên min. Çimkî ji bona ku keçik min fêm bike divê kultura min jî nasbike û ji bo ku kultura min baş nasbike divê zimanê min jî bizanibe. Ne bes ev lê carna dûrtir jî diçe û pirsar zarokan û paşeroja wan xuyadibe û ez dibêjim xwe ” çilo dibe zaroyên min zimanê min nezanin?!”

Her çende gotinên Karawanî dijwar û cergbir bûn lê kêm tişt min di nava xwe de hest bi hindê dikir ku rast bûn. Carekê bi xurtine kurd bi cirre çû û gote yekî ji wan ku jina wî ewrupî ye:

– Hey pa we gel û welat rizgarkir? Li welatî kes û kar û xizim û niyasên we dibêjin kurên me li derveyî welatî dixwînin û dê piştî timamkirina xwendina xwe bi zanîn û têgehîştinên xwe ve veşerin ve welatê xwe. Belê, ew li benda me ne ku em bi serbilindî biçin ve da ku ew jî bi me serbilind bibin. Ew nizanin ev xurte li vir mijûlî çî ne, nizanin ew mijûlî jiyanekê din in, ne bes xwe bi alkuhol û ketina dû keçan kuşt lê jinên ewrupayî jî anîn û zarok jê çêkirin. Bi hindê jî bes nekir û dev ji armanca hatina xwe bo derve, dev ji xwendina xwe berda. Ma qey hûn fihêt û şerim jî nakin. Hûn ji nav milletê xwe yê hejar û bindest dihên, li vir dibin kadir û şehreza û bo van civakên pêşkeftî û serbixwe ku pêwîstiya wan bi me tune ye kardikin li wî çaxê ku milletê me di taryatiyê de ye û tê tepeserkirin û ji her aliyekî ve dirbên jinavbir û qutbirîker dadîweşinê.

Min bi xwe çî rexneyek li ser gotinên wî nebû, dibe jî ji berku wan rexneyên wî di piraniyê de ji min nedigirt. Ew jî ji ber ku jina min ya ne kurd piçek zimanê min dizane û hewil dide xwe nêzî kultura min jî bike. We ya rast bivê, di nav me kurdan de, kes nabêje mastê min yê tirşe û ez jî naxwazim xwe di kirasê xeletiyê de bibînim, evca hindî ji min bihêt dê ji xwe re pinîbikim bona ku kêmaniyên min xuya nekin. Ez dizanim weha nebaş e û divê yê bîsteh bim û xeletiya xwe destnîşanbikim û bibêjim ku ev çewtiya min e û xwe jê dûr bixim, lê...hema di navbera min û we de bimîne ez jî serhişkek im.

Wênayê dezgirtiya Karawanî bi dîwarî ve li hindav textê wî yê nivistinê di mezelka wî de di xaniyê xwendenkaran de daleqandî bû. Her bêhnêkê da mêzêkitê û bêjît:

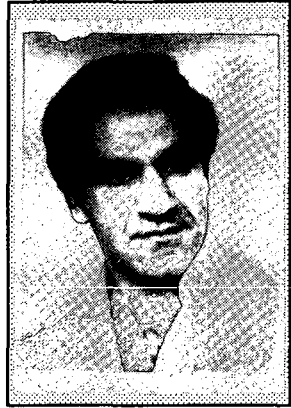
EVÎNA VEKUŞTÎ

Ez û ew bi hev re, di yek odê de dijîn, li welatekî Ewropaya rojhilat, di xaniyekî xwendenkaran de ku têde keç û kur pevne ne. Tiştê li vî welatî ji me re baş peywendiyên civakî nêzîkî yên cem me ne. Mebesta min; mirov dikare li vir bi hêsanê dostaniyê bi xelkê re bike, bi taybetî xurtên biyanî yên wekî me bi keçên vî welatî, nemaze eger gencekî jêhatî û pirç reş be. Hevalê min Karwan ne bes xwendenkarekî zîrek bû lê her weha ciwanekî bejin bilind û bîst û sê salî bû. Keçên zankoyê ji dû wî venedibûn, her yekê dixwest pê re bide û bistîne lê beruvajî piraniya me wî pûte bi wan ne dida. Bi gotîneke din rê li ber wan digirt li dema digote wan "min dezgirtiya xwe heye û dê bibe jina min."

Bi rastî wî bi wê evîna xwe ya şaryayî ser li me û bi taybetî li min gêjkir û henekên xwe jî bi me, yên ku jinên me ne kurd in, dikirin. Tinazên xwe bi hindê dikirin ku jinên me zimanê me nizanin û kultura me nasnakî û her ji ber hindê jî nikarin, li gor gotina wî, me çî cara fêmbikin. Vê rexneya wî weke satoreke dev xweş dilê min dihincinî. Hê ez li enstîtuya zimanê polonî bûm, çîwar sala berî niha û hema min çend peyvekên polonî ji xwe re girîbûn, dema min keçeke çavşîna ewrupayî naskirî û bi dû ketim.

Çaxê ez nuke hizra xwe di hindê de dikim ez digehim wê rastiye ku dibe min lezkiribe. Raste ew bi awayê xwe yê ewrupî hez ji min dike û ez jî weke xwe hez ji wê dikim. Lê îro di jiyê xwe yê 30 salî de û dibe ev ji kartêkirina Karwanê jî be, ez hest bi hindê dikim ku evîna bi tenê ji min re bes nîne. Ez niha dixwazim ew qîza hez ji min dike min fêm jî bike. Dibe jî ev ji hindê dihêt ku min piraniya jiyê xwe li welatê xwe derbaskiriye û kultura me reh û rîşalên xwe di kûratiyên min de dahêlane û ez nikarim dev jê berdim û nikarim kultureke din bi hemû ve li ser xwe qebûlbikim û weha ruha berxwedanê li hember tiştê biyanî di nava min de xurtdibe. Li vir goti-

SIDQI HIRORÎ

Di sala 1956'an de li gundê Hirorê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li bajarê Mûsilê xwendiyê û di sala 1992-an de, xwendina rojnamevaniyê li Polonya yê bi dawî aniye. Di sala 1970 ê de, dest bi nivîsînê kiriye û berhemûn xwe di rojname û kovarûn kurdî de belav kirîne. Yekemîn kurteçîroka xwe di sala 1977-an e, belav kiriye. Di sala 1983-an de, ji ber terora faşiyên Îraqê reviyê û gehîştîyê rêzên şoreşa kurdî. Heta niha ev berhemên jêrî çapkirîne:

1. Dîmenek ji çîroka jiyana min. Kurteçîrok, 1985.
2. Çend hozanên ne navkirî. Helbest, 1986.
3. Qereç û dilbr. Helbest, 1989.

Her wesa romanek bi navê (Kurê zinarê serbilind) ji bo çapê amadekiriye.

Niha jî li Swêdê ye.

bêjî erdê minê berfireh e?! Pa kanê?! An tu min nabînî, Çawa kun-
mişk li min bûne qeyserî?!”.

Rabûve û hêdî hêdî ber bi kolanêt bajêrî livî, di bin lêvlêvkave yê
bo xo dibêjît:

“ Estexfirella... Ya rebbî tu li min negirî... Ya rebbî pa her tu yê
mezîni”.

Xudanê tišta serê wî yê serevraz bû seh dikire mêrkî. Ji nedil serê xo îna xar û çavêt tebiqî danane serêk, milhêba xo dana bin hizra ûhilavêtin.

Çi çarêt dî nedîtin, rabû tiştê xo kirine di telîsî da û bi nav milêt xo dada û rêka xo girt.

Li binê bazarî lingêt wî, evêt di şelekê pirtikî da, wê ve tir nebir.

Ew tişt careka dî, raexistine ser telîsî, şel û kalika têra xo, dol û ni-hal dayine serêk, bi nav tozê dadan.

Ji wî ve tir, çend boyaxçiyek, li ser tenekêt xo rînitîne, hindeka şerênxe digel pêlava, hindekêt dî şere deve û dijîna didene hev. Li hember wan çayxaneka di devî ra mirove, ya dilê xo radiket, şeqre-qa pîla û peyvêt moyêt serî radiwestînin.

Zelamî çavêt xo ji çayxanê vekirin, wê ve tir havêtin û axînek ji binê dilê kêşa:

“ Ev rîbarê berê zelal, evroke, ji dîwî tumbêla reş e, mîna kura coka. Ew lewa ev e heyamekê dirêj e çerwanê li masiya hatiye têk-dan!!”.

Xweyê çayxanê, dest da merpîçê xo û di dilê xo da got:

“ Heke ez bi vê rêkê, van mirova ne rateqînim, ez bi çi rêkê dî neşemê. Hosa nebît, berpêt me xoş nabin, bela xo ji me ve naken! Ka da binêrme vê rêkê jî, dê Xudê çi lê ket”.

Devê merpîçî givaşt, vizkêt avê toz ji rex û rûyê zelamî rakir.

Îna rabû ser xo, kela mêraniyê lê da, hindî dengê wî serketî, li xudanê çayxanê xurî:” Wel... Erê ma tu yê kureyî?! Te avahî di min nehêla, hema ez neşeme hewe, ma hûn ji Xudê jî natirsî?! Çi erdê min xo pêdada, ez rakirim. Hilo ev e ne cihê teye. Çima? Ez nizanîm!!”.

Xweyê çayxanê xo bi serve nabet, pišta xo dayê û berê merpîçî da erdekê dî. Mirovî digot, xudanê tišta, dê wê ket ya kesê nekirî, lê ya pê mayî, telîsê xo rakir û rêka xo girt. Bi rê ve li ber dîwarekê rûnişt, da ku bêhna xo vedet. Dilê wî hindê tijî bûy, dê hemî tišta bêjît.

Hizrekê xo ji serî hilavêt, hindî hate xo, neşiya nebêjît, îna sehki-re esmanî û destekê xo bilindkir û got:

“ Kes çi sera ji vî tevnî nabete der. Ez ténageh im. Erê ma tu na-

– Ê? Xwandin çawane? Xawndina çi! Ewê kiçên kulîçê bibînit dê hizra xwandinê ket! Tu çi dibêji? Ma ne we ye?

– Ma dê çi bêjim!

– Domîne çewane?

Şêzrad bişkurî û bi hevalîniyê hesa.

Hêj destê Şêzradî di destî da bû dema Şêzrad ber bi derve birî.

– Kak Şêzrad, tu çi ji Azadî dizani?

– Kîjan Azadî?

– Azadê Silêman.

– Haaa. Ma dê çi jê zanim.

– Ew çawa? Ma ne hevalê te bû?

– Ew zemanek dî bû... Û dema hizir kirî bersiva ne hind rone, got: "Vî zemanî her pez û pêpka xwe ye."

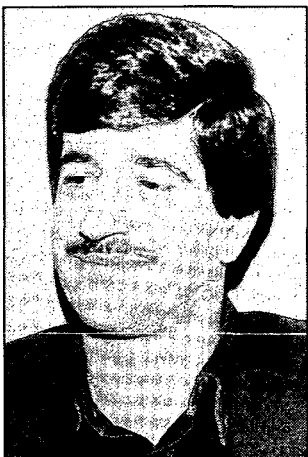
– Rast e, em te dinasîn, tu kurek baş û li ber xwe rawestayî, bes me got: "Belku tu tiştêkî jê bizanî."

– Tiştê ez dizanim, ev e du sale revî derve.

Dema Şêzradî çavên xwe ji ber pê nê nedanayn, destê xwe dirêj kire paxla xwe. Şêzradî hizir kir dê dilê wî borit û çavên wî zîq mane li destê kabiray. Lê kabiray namek ji paxla xwe deranî û got:

– Azadî ev name bo te hinartiye.

Ji nû xûn bi dest û pê nê Şêzradî da hat û qifla devê wî vebû.

BAYIZ UMER

Di sala 1961-an de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li wî bajarî xwendiyê û di sala 1983-an de, pişka kurdî li zanîngeha Hevlêrê bi dawî aniye. Di sala 1981-an de, dest bi nivîsînê kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belavkirîne. Her ji sala 1970 ê , ew bi karê hunerî ve jî yê mijûle û gelek şanogerî nivîsîne, wergerandîne, belavkirîne û beşdarî di derhînan û pêşkêş kirina wan de kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Heta niha ev şanogeriyê çapkiriye:

1. Memê Alan, şanogerî. 1986.

Her wesa ev şanogeriyê jî belavkirîne û amadene ji bo çapê:

1. Bizav, şanogerî.

2. Xanî, şanogerî.

3. Keftina mîr Şehreyarî, şanogerî. Wergerandin.

4. Rastî, şanogerî. Wergerandin.

5. Jiyan, şanogerî. Wergerandin.

6. Faîla 67, şanogerî. Wergerandin.

7. Du du xan, şanogerî. Wergerandin.

Niha jî li Kurdistanê başûr e.

KÎ?!!

Pêremêrî çîrok digot û min jî dinivîsî demê êkê tişteki kiriye di pişta min ra. Da lê zivirrim, gotî:

“ Bê civîn û axiftin bi berê me bikeve.”

Ew pêremêrê bê zever di dwîf min ra da ber pala û em herdu hajûtîne di tirumbêlekê da. Ew çayxana sey bi ezmanê sey ne dizanî, tê ve wesa bédeng bû, da bêjî ew heşameta mirovan yê li şînyekê rwîniştîne.

Pîremêrê jar derêxist û ez dame ber pala. Min hind ew rebenê jar dît, demê qeydê xwe ewên wekî yên di destên min, lêkdan û gotî: “ Mamo te çi bi serê min îna..” Ewî her diaxift, belê min hind guh lê bû, çinku ez bi jor keftim.

Du sê pêngavek di mabeyna min û mêza wî da bûn, ewê gotiye min: “ Navê te? Jiyê te? Adrêse te?”

Piştî bersiva min; ji pişt mêza xwe rabû û hat li ber sîngê min rawesta:

– Erê ma pîremêrên hosa jî, şûl pê ve diqetyên?

– Şûlên çi ezbenî! Bo min çîrokeke folklorî digot û min jî dinivîsî. Min... Dîtina min dîtî li êkê kire qêrî û gotê:

– Were eva çica bixweşî rastî negotiye îlla...

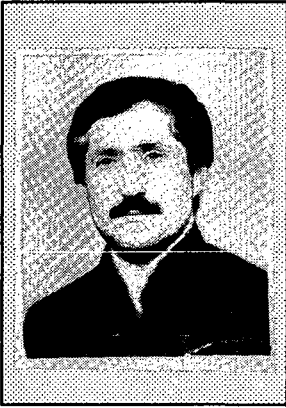
– Ezbenî bi Xudê ev e rastiye, hezkey here sehke kaxezên min jî, ka we ye an ne? Li ser mêzê bûn li çayxanê.

– Derbêxe.

Min hind hay ji xwe bo ku hindek bikincirên terrkirî avê bi devê min da diken. Gelek ser û çav li hindav min bûn, belê min kes ne niyasî... Min ji şwîşkên di nav serên wan ra diyar, zanî ku emên di zîndanê ve. Min serê xwe livand û got: “ Pîremêr...?” Ez neşyam zêdetir bêjim.

Hemî bi paş da cûn û dengê ji nav derket: “ Jiyê wî jî bo te bihêt.”

KOVAN

Di sala 1953-an de, li gundê Êmînkê, nêzik bajarê Duhokê, ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li gund û Duhokê xwendîye û di sala 1977-an de, fakulta qanûnê li zanîngeh Bexdayê bi dawî aniye. Di sala 1978-an de, dest bi nivîsîna helbest û kurteçîrokan kiriye û di rojname û kovarên kurdî de, belavkirîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd bû li Kurdistanê başûr. Di sala 1981-an de, ji ber terora faşiyên Îraqê revî û gehiştê rêzên şoreşa kurdî. Di sala 1983-an de, xwe gehande welatê Swêd. Heta niha ev berhemên jêrî çapkirîne:

1. Lehyek ji azirîna dilê min. Helbest 1983.
 2. Mirov û dozex. Kurteçîrok 1986.
- Niha jî li swêdê ye.

BEREF HEVALAN

Di nav mefrezê da, Simaîl yek ji wan tolazêt keşxeçî bû. Destek şel û şepkêt Şirnexî, şwîtkek nuqîç-nuqîç, cotek berpêka, du cemedaniyêt sor û paşt di ser van hemya ra, birnoyek navî digel sê rexta herdem mirada wî bûn. Belê pa jê ne dihat hemya bi carekê peyda ket. Cara şel û şepik di nwî ban, dersok ya dirray bû, yan da pêdivî cotek berpêka bît. Ji bo tivenga birrno, ew yê venay bû, ka dê kengî hêrişeka dijminî bi ser da êt, da bi xo tivengekê ji ser kelexekê raket.

Evroke teyrek bi per ve dê çîte di devê Simaîlî da. Ya êkê ji ber ku birayê wî destek şel û şepikêt piştpez yêt nwî, yêt ji bajêrî bo hinar-tîn, ya du yê ji ber ku ha vê gavê û ha gavek dî, dê hêrişa dijminî êt û ew gelek yê bi hîviye ku, bi xo tivengekê ji ser kelexê serbazekî yan jî çaxekê raket.

Pêşmergey karê xo yê kirî û çeperêt xo yêt asêkirîn. Simaîlî reşş-birnoyeka vê û rextêkê dî jî yê tijî fişek yê ji nwî wergirtî. Karê wî di şerî da ew e ku, berevaniyê ji hevalêt xo yêt pêşî biket, belê pa demê dijmin dişkêt, wî jî destwîr ya hey di hêrişê da beşdar bît, da rahêline dijminî heta ji deverê dikene derê.

Çavê pêşmerge hemyan yê li derê gelê, ka dê kengî tankêt dijminî lê bi serkevin. Ji duhî were topbarankirin ne rawestayê, belê hêsta gelek dijwar nebûye. Simaîl û çend hevalêt dî di çeperê xo da di rwînîştîne û yê behsî şerê berê diken. Hind gulê bû ku gîrgira tanka dijwar bû û her wesa şêlka topa jî xurtir lêhat û dîtina dîtî li derê gelî bo toz û dîman. Ripriipa dilê Simaîlî xurt bû û xuhê enya wî girt. Axiftinê hevala yêt têne bîrê demê behsî xo dikirin ka çewa stêrka xo li serbazê dijminî digirin û divezelînin. Ew yê di dilê xo da dibêjît: “ Ez jî dê vê carê bi şêrik berdeme... Da êdî bes heval bêjin:” Fîşekêt te bi tinê tozê dîkin.”

Bênêkê mityê çeperêt pêşmerge nixaftin û hemî di bèn hilmayne.

Dê bêjî agirê di nav hinavêt wan da, bi lezin ka dê kengî dijmin nêzîk bît da çeperêt pêşî destpêbiken. Hêrrişa dijminî ya dijwar e û her yê pêş ve têt, heta baş nêzîk bûy û pêşmerga dane ber tewiya û li hemî rexa bo agir û qulîzên... Şer dem bo demî yê pêtir dijwar dibît. Simaîlî heta noke zincîreka vala kirî. Noke çasekê yê, xo daye ber berekê û hema ranê wî yê diyare. Wî ya xo li ber venay û stêrka xo ya lê girtî û li jivane ku ew xo bilivivînît da ku şirgênê jê bînît. Hevalê bi rex ve yê nav li xo didet û bendêt mêraniyê dibêjît. Tezînk yê bi ser leşê Simaîlî ve diçin. Her di wê deravî da, Simaîlî ji hevalê bi rex xo ve pirsiyar kir, ka ew çî dibêjît demê ew nîşanê li çasekê digirît? Hevalê wî got:

“ Ber bi cehenemê digel cihûrekê ka û ceha...” Hêştî wî axiftina xo bi dwîmahî neînay, Simaîlî celebê kêşa û got:

“ Iha dê hosa be...” Dît kelexek girêl bû pişt berî.

Dengê pêşmergan yê ji hemî laya ve deng veddet... Qêrî û gazî û hewar, gelyê tijî kirî... Hind gulê bû, dengê pêşmergê pêşiyê diêt û yê dibêjin:

“ Werin ne revin da ka û ceha bideyne hewe... Werin ne revin...”

Dijmin şkest û pêşmerge ketine dwîf heta bi pişt gelî êxistîn. Êdî piştrast bûn ku neşên çî hêrişê dî biken, ji nwi pêşmerge li kelexêt dijminî zivirîn da tiveng û fişeka raken. Simaîlî termê xo yê nîşankirî û dizanît keftiyê pişt kîj berî. Gelek lê negerya û dît. Kelex dev û dev yê ketiyê erdî. Destê xo kire destê wî, yê sar bû. Tiveng ji destê wî kêşa û havête milê xo. Destê xo havête şitka wî, da wergêrît û rextê wî ji piştê biket, belê çewa ser û çavê wî dîtîn, destê Simaîlê sar bû û pêr wî pêrî bûn û xo ji pê ve negirt. Li ber termî rwînişte ser çûkêr xo. Tivenga wî careka dî kire di destî da. Bênekê ma li hindav rûyê wî, heta rondikêr wî û xwîna termî têkel bûyn. Berî bi-hêlît, şel û şepikêr xo ji ber xo kirin û havêtine ser kelexî û bi tenka kiras û derpêka reşş di destekî da û şwîtik û rext di destê dî da, ew careka dî hîlbaskî betena çiyay bû... Ber bi hevalan...

EGÎD ŞEFÎQ

Di sala 1961-an de, li gundê Koremarkê, ser bi havîngeha Sersîngê ve, ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li Siwaretoka û Duhokê xwendiyê û di sala 1987-an de jî, beşê kurdî li zanîngeha Hevlêrê bi dawî aniye. Di sala 1981-an de, dest bi nivîsîna helbest û kurteçîrokan kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belavkirîne. Heta niha çî pirtûk çap nekirîne, lê ev e ji bo çapê berhev kirîne:

1. Dîwaneka helbestan.
 2. Dîwaneka pexşaneşîir.
 3. Komeleka kurteçîrokan.
- Niha li Kurdistanê başûr e.

ZÎNDAN

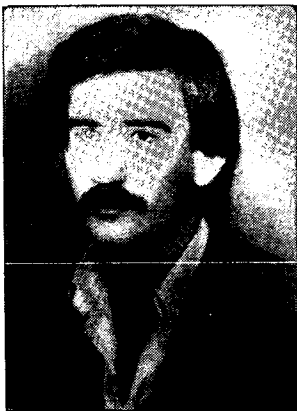
Dem li ber te hemî wekî êkbûn... Te diviya salên te bibine deqîqe û çerx zwî bizivirrin... Jiyan xencereka seqa û mifret kirîbû û her roj deh-bîst careka giyanê te dilerzand û leşê te dikire divêl... Niha jî tişt berevajî li ber çavê te tîn û diçin û dizivirrin... Saloxêt hemî tişta yêr hatîne guhartin û li cem te, çi ber bi başî û çakîyê nelokuzîne... Bi hizir û texmîna te, çerx gelekê bi paş ve zivirî û mirova pêngavêt bo paş havêtin... Tu û textê çayxanê, ewê tu li ser, mîna hev in, mîna te yê req û hişik bûy. Çend azareka mezin e mirov û dar nola hev lê bèn... Çavêt te wekî du morkêt zarok bi xo yariya pê biken, narawestin.

– Diyare ev e ne ew mirov û ne ew bajêre... Belê ev e ew rwîbar, çiya, gir û çemin... Dibit çerxê, mirovî hemî guharti bin, Ne bi tinê mirov; belku cade û kolan jî!! Ev e ne ew mirov in, ser û çavêt wan mirina lê diçerît... Lêvêt wan dep in, çavêt wan nola twîla li nêçîra digerrin... Hemî tişt yê digerra nîgeraniyê da niqom bîn... Rast e dîwarêt zîndanê ez ê guhartîm, belê pa çi û kê ev mirove hemî li bêjinka dojê kirîne?!!

Çavêt te yêr kiz mane bi çavêt rojê ve, kizgiryokê hefka te ya zer û zirav girt. Berî demekê hedar û bişkurîna te bi davêt rojê dihat, dema xo dişeq, tîk û derzêt ban û dîwarêt zîndanê ra ve didizî û silav dikirine te. Ew dav dilsoztirîn heval, kes û karêt te bûn, te himbêz dikirin û bêhn dikirê, wê bêhnê hîviyêt te yêr mirî radikirine ve, wek hêzeka Xudayî... Lê niho roj bi mezinya xo ve, ya li te dinêrît, lê herwekî qijanka bi te ra dinêrît û tepa li serê te didet. Niza te jiber çi ye?! Te ji ber hindêye çinku xîç, çal û lawazî yêr leşê te û belengaziya halê te aşkar diket, her çaxekê ewra bivêt dê xo bi serda den û nixêvin!!

Ew gavêt niho tu di cîhanê da dibûrînî, qet bi dilê te nînin û tu

neşêy bi vî reng û saloqetî bijî... Çar dîwarêt bîst û pênc sal, te di nav da bûrandîn, Cihana te, bi rih û rîşal ve ya guhartî... Êdî te dengê mirova û dewrêt wan nevên, tu pitir dişêy hevgyurê digel tiş-tên bêgiyan bikey... Tu dizanî pîrtê serê te yê hevrikiyê digel tarî û dirêjiya şeva kirî û spîyatiya xo, ji jan û azarêt te dizî, qet careka dî reş nabine ve... Ew rû û lamêt qurmiçî û tepişî, ji nwi tijî goşt nabin û geş nabine ve. Tu û hizir jêk bêzar bûn, herdu çilkêt pê ya te dane ber xo, koga û pêşanga te sehkirin, çi navêt aşt digel mejyê te, li hindav te nedîtin, çi dêm û sîmayêt niyas jî te ne dîtin... Te hemî kolan û cade têkvedan, zengilêt gelek xaniya te lêdan, lê çi çava tu nas nekirî û çi lêva bi te nekire kenî... Xem û janêt te, xo kire hizar pirsiyar û te arastey xelkê vî bajêrê, te çicar bi vê rapêçê nedîtî, kirin... Bara pêtir serêt xo dileqandin û dizimanê te ne digehîştin... Ewê di zimanê te jî digehîşt, çavêt wan gurya agirî jê bilind dibûn û ezmanêt wan di lal bûn!! Pirsiyarêt te ji wan ra, koçeber û zîvir bûn û jê direvîn... Te hest kir herwek tu yê biyanî li bajêrêkî, ne tu zimanê wan dizanî û ne ew biha û rêza mêvana digirin û dizanin!! Hemî kes yê bi hêbet û sersûrman ve li rapêça te dinêrin. Tu jî mîna zarokekê tev kes û kar lê berzebûyn, yê wênê hemî bejin û ser û çava digirî, dirîni!! Berzebûna te li bajêrê tu lê bûy û bûye genc, dilkuzirtirîn keval e di cihana niho da... Çilkêt pê ya li te xav bûn û bîrsê leq û pê li hinavêt te dan, te xo gehande ber camêt xarîngehekê û te destêt xo dahêlane berwîkêt xo, destêt te miçyay man û çi pare nehatine tê da... Ne pêt te, ne çavêt te û ne jî zikê te viyan li ber wê camê bilivin, tu û cam bûne hogirêt êk û te serê xo dana dîkoşa wê da... Te zanî niho xew baştirîn heval û dermane bo te, te di nav destêt xo da, wek savayekê helgirtî û janêt bîrsê û tehlatiya jiyane ji bîra te bibet. Lê xew ne heval û hogirêt zikê bîrsê û leşet pîr janin... Te destêt xo dane ber xo, hêş tu ne rabî, kabirayekê milê te girt û hejand, tu li dor xo zivirî, herdu kabirayêt berî demekê, tu înye ber ronahiya bêçav û nav mirovêt ne niyas, li pêş çavêt te, bûne du firîşte û ji kel tu kêşaye di nav tirumbêlê da... Bîrsê û azara xo ji te daquta û gîrnijîne lêvêt te girtin, çinkî te zanî careka dî di nav zîndana çar dîwar da, dê davêt rojê bo te bine heval û kes û kar... Lê belê tu bêşik bûy ku, ew bajêrê te kes lê ne niyasî, her ew bajêr bû yê tu lê fêrbûye zimanî...

CELAL MUSTEFA

Di sala 1963-an de, li devera Berwarîbala ji dayik bûye. Serî, navî û pey-mangeha mamostatiyê li bajarê Duhokê xwendiyê. Her ji demê xwendin-gehê dest bi nivîsinê kiriye û di sala 1982-an de, yekem kurteçîroka xwe belavkiriye. Mişe çîrok û vekolînên edebî di rojname û kovarên kurdî de belavkirîne. Di sala 1989-an de, komeleka kurteçîrokan bi navê (Zêr û xwîn) çapkiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Niha jî li Kurdistana başûr e.

REVÎN

– Hindî min bîre, çiyê çûye wêrê nezivirriyeve, evca dê çewa bawer kem?!

– Ez ê bi kurmançî dibêjime te, min ê bi van çava dîtî.

– Dê wê jî erzan kirrîn.

Yê suhbeta zivirrîna Revoy bi çavêt xo nedîtiba, bawer nedikir. Çi cihê li gundî tu çûbayê, ew suhbet bû. Bigre û berde li ber dîwarka mişe bibû û heke gelek pêk ve westaban, êk da bêjît:

– Ma dê bo çi hind qawîşê rakêşin. Mala wî gelek dîr nîne, heke hewe Revo bi çavêt xo nedît, destê min bibirrin!

Derê xanîkê wan yê axê li taq bû. Her destek derdiket û heft dest diçûne jor. Yê gehîştiba nav derî û çavê wî bi Revoy ketiba, dibehitî û devê wî beş dima. Pîremêrek li ber dîwarê mala wan rwînîştibû, hindek mirov li hindav serê wî xirve bibûn û di ber pêçana cigarê ra, çavêt xo li hemiyana gêrand, paşî serê xo çemand:

– Ev e şêst û hinde şal min bûrandin, çi tiştê hind entîke min nedîtiye.

Çavêt hemyan mane li devê wî. Çeqmaqa xo ji ber şitka xo îna der û cigare berdayê, firrek lê da, dwîkêl ji dev û difnêt wî derket:

– Evê zivirrînê, her tiştêkê tê ra.

Wan mirovê li dîrê wî, hemya bi sersûrman ve berê xo da êk û du, paşî êkê ji wan got:

– Dibît revî bît.

Pîremêrî bi bişkurîn ve, çavêt xo bilind kirin û berê xo dayê:

– Revî bît?! Ma êk heye bişêt ji destê wan birevît? Ewe hatîne vêrê û cihê xo li wê şkefta wekî Dimdimî asêkirî, hindî êk gehîştîye nav wan, ma me kelexê wî jî dîtiye?

Pêdivî nebû kes bersiva pîremêrî bidet. Hemya dida hizra xo ku, ew dirrindêt ketîne şkefta dikevîte çiyakê piştta gundî, yê bûyne be-

la bo xelkî. Heku behsî şkeftê tète kirin, mûyê leşê wan dibine zix-tik û tirs dikevîte dilê wan, çinku hemî baş dizanin, çi yê çû wêrê, êdî ronahiyê nabîniteve. Hemya divêt bizanin, ev dirinde ji kî ve hatîne û çewa hema ji nişkekê ve, hosa cihê xo asêkirin. Lê kî hebû bersiva wan bidet. Êkê ji wan, yêr ku ew dîtîn got:

– Di reş in wekî teniyê... Pirça wan dirêj û qijavij e... Simbêlêt wan, devê wanê berzekirî... Pencêt wan, wekî yêr Hirça ne... Ezmanê wan, bihostekê ji devê wan derdikevît... Kêlbêt wan, wekî yêr Gurga ne...

Êkê dî pirsî:

– Dibît ew jî mirov bin?!

Pîremêrî berê xo dayê, herwekî gelek ji axiftinêr xo piştrast:

– Hindek kiryarêr wan, wekî yêr mirova ne.

Eger çi, hatina Revoy, tiştêkî gelek entîke bû, lê di ser hindê ra, keyfa geleka bi vê çendê hatibû. Wesan hizir dikirn ku, ew çû nav destên wan û çi nekir û sax zivirîve, diyare êdî çi li kesê naken. Çaxê pîremêrî guh li van axiftina dibû, bi hêrris ve digot:

– Van xoşxoşka ji ber dilêr xo pavên.

Wê xelkê dizanî ku pîremêr li ser axiftinêr xo rijde, îna êkê ji wan ewêr ji rex ve, bênekê hizrêr xo kirin, paşî berê xo dayê:

– Pa tu dibêjî çewa hatiye ve?

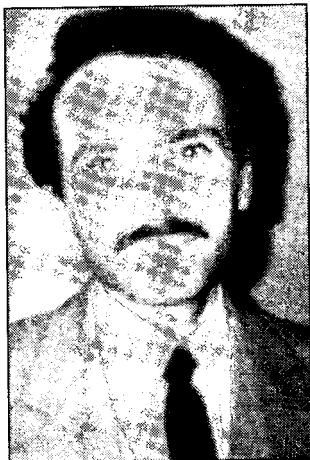
Pîremêrî binkê cigarê ji baskî îna der û dana bin pêr xo û du-sê cara pêr xo li ser îna û bir, serê xo bilind kir:

– Hwîn hemî dê Revoy bînin û paşî dê zanin.

Ev suhbete bibû qaçkê devê hemya û we li xelkê gundî kiribû ku, herwekî berî niho ev şkefte li wêrê nebû û ew dehbe jî, ji nwî li wêrê akincî bûyne.

Piştî du-sê rojeka, bêna Revoy teng bû û xo di xanî ve negirt. Di nav gundî da dihat û diçû. Xelk êlkar behitîn piştî Revo bi wî rengî dîtî. Pirç dirêj û qijqij... Rih berdayî... Simbêlêt wî, devê wî divêşart... Neynokêr wî, wekî serkêr xencera lê dihatin û xulkê wî reş dibû... Ezmanê wî piç-piçe dirêj dibû... Hîngê hemya lêvêr xo digestî û bi seyir ve berê xo didayê. Lê êdî pêdivî hindê nebû, kes pişyar biket ka çawa Revo ji şkeftê ziviriyeye.

KERÎM CEMÎL BIYANÎ

Di sala 1959-an de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî her li wî bajarî xwendiyê û di sala 1979-an de jî, zanîngeha teknoloji li Bexdayê bi dawî aniye. Di sala 1983-an de, dest bi nivîsîna helbest, şano, vekolîn û kurteçîrokan kiriye û di kovar û rojnamêt kurdî de belavkirîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Ev pirtûke çapkirîne:

1. Dilvîn, kurteçîrok.
2. Deravê teng, çîrokeka dirêj.

Komeleka kurteçîrokan bi navê(Xerîbî) Berhevîkiriye ji bo çapê.

Niha jî li Kurdistana başûr e.

HIRMÎKA XIRŞ

Li ber pencera oda xo ya rawestiyay bû, li beramber wî baxçê gula yê wekî cinîkeka bi rewş û bêhin fireh. Şitlêt dara lêlavkê û daralînkê, xo havêtibû ser dîwara, ew firîziyê kesk wek mehfirekê xo bi ser axa baxçey dada bû, qafkêt sîsin, naznazûk û hemî rengêt kulîlka, dewra firîzî girtibûn. Du binêt pirteqala, tu dibêjî befra ketiye ser çeqêt wê, wesa kulîlk dabûn. Piçekê pencer vekir... Bêhna gul û kulîlka xo di ser û çavêt wê werkir, li kujyekê baxçey, çavêt wê bi dara hirmîkê ketin ku, du sê katêt daralînkê xo di qurmê wê alandibûn û vêhel çûbûn da xo di çeqa jî bialînin. Piçekê girnîjî... Paşî axînek rahêla:

– Tu bêjî Nizar guhê xo bi dete deyka xo? Ne... ne, ez qet bawer nakem, eve ez çî dibêjim, bila êka dî, eva Nizarî ne niyasît vê gotinê bêjî? Nê ez ya neheq nînim, wî gelek deyka xo divêt û çî cara bêdîlya wê nekiriye û çî cara ne gotiyê ne... Deyka wî vê carê gelek ya zûryê lê diket û gelek ya di ber ra diket û dibêjî. Ez ditirsim, teng sistiyê li beramber hîvî û daxazêt wê biket, ez jî ya bêdengim, çî nakem û çî nabêjim. Gelek cara piştê deyka wî digirim û dibêjimê ya heqe û divêt tu guhê xo bideyê. Ez dizanim gotinê min gelek dilê wî diêşînit, belê ma ez çî bikem, rastî hemî gava ya bi êş e, deyka wî jî, ji me herduka heqtir e. Bawer nekem jinkek di dunyayê da hebît, bivêt bi ser hewî biçît yan jî hewyek bi ser bihêt û bibîte hevpişk li gel wê di jiyana mêrkî da. Wekî ez hizra di vê çendê da dikem, dilê min xav dibît û dunya li pêş çavêt min tarî dibît. Her Xudê dizanît ka bo min çenda biêşe wekî ez dibînim vê dwîmahiyê, eve du-sê care Nizar diçîte mala Xeca mirova wan û evroke jî yêt bo firavîne hatîne mala me. Berî noke çî cara ne diçû wêrê, belê piştî deyka wî gelek cara behsî kiça Xecê kirî, bi ciwanî û çelengiya wê gotî, ka çenda başe û jina bermal û mezela ye, herwekî ya şiyay Nizarî diser-

da bibet, lê digel hindê jî, çi ji min nahêt, di deravekê wesan de, min çi çek ji bilî viyana dilê xo nînin, belê pa ez dibêjim ew jî harî min naket. Ew mirovê kêmasiyekê li def xo dibînît, gelek yê çav şkestî û bê zeverê. Hê... hê em didezgirê da bûyn, wekî em çûyne seyranê li nav çemê wan, me şitleka hirmîkê li gel xo îna, Nizarî got: "Dê beyn li mala me çînîn, li beramber oda min û te."

Me pêk ve çand, noke jî eva he ye, ya bilind bûy û bûye dar, belê pa hirmîkeka bêber derket... Wekî min.. ya xirş, eve heyameke kesê çavê xo nedayê, ev sale nehate kezaxtin, ji hemî rexa daralînka qesta çeçêt wê kiriye. Wê roja dî Nizarî digot: "Ya pêdivî paqij kirinêye." Belê ez nizanim, wî jibîr kiriye yan jî dibînît ku, ne hejî paqij kirinê ye! Belê pa ez qet bawer nakem ev hizrê min hemî di cihê xo da bin. Nizar her yê berê ye, yê min û wî ji dil û hinav êk û du viyay, dilêt me êkin... Me yê li xo lêkve kirîn, me rûhêt xo yê têkel kirîn, ew roja dî, çi car jibîra min naçît, wekî digotiye deyka xo:

– Dadê tu berê xo bide hirmîka me, sal bo salê ya bi xemiltir û ciwantir e... Belê pa pêdivî çavdanê ye û bihête paqij kirin, ji wê daralînka xo havêtiye ser...

– Ma bo çi ye dawo? Heke tu bi min bikî dê birrî û li şwîna wê gulekê çînî, yan dareka dî biçîne ku berî bidet, ma dara bêber bo çi ye?...

Wekî deyka wî we gotî, heçku êkê kêrek li dilê min day, belê pa ez neşiyam çi bêjim. Min xem û birînêt xo helgirtin û ez çûme di jor ve, bes min guh li axiftina wan dibû:

– Dadê, tu bi Xudê key, dilê Jiyanê ne hêle, nê tu dizanî min û wê ev dare ya bi pêk ve çandî û tu dizanî min çend ew divêt, ya dî jî şûla Xudê ye, ma em çi bikeyn, me teksîr nekir... Bi dixtora, bi dermana çi pê ve nehat...

– Bo çi dê çikey dawo? Xone jinik biryan? Ka tu bes bêje erê û tibra xo dirêjke, sed dê pêlava te maçî ken.

– Dadê bila kes pêlava min maçî neket, min Jiyan divêt, ewa ez ji hemî dilê xo hejê dikem û ew jî wesa.

– Kuro dawo yê piştî te bi du-sê sala jin înayn, noke xudan biçwîkin, vêca tu dê bo çi xo mal mîrate key?

– Dadê, xwîşk û birayêt min têra min hene, mala me her ya bi rewş e.

Piştî van gotina, Nizar hate jor, ez neşyam rondikêt xo veşêrim...

– Guh nede gotinêt deyka min, çi di dilê wê da nîne, tu dizanî wê çend tu divêy, belê pa em êkê dizanîn û ew êkê...

– Nexêr Nizar, gotinêt wê bo min nabine xem, ew ya heqe, divêt em xo diserda nebeyn, wê jî divêt kurê wê wekî kurêt xelkê yê xudan biçwîk bît, ka çewa mirada me ye em biçwîkêt xo bibînîn, mirada wê jî ye nevyêt xo bibînît, belê pa her Xudê dizanît min çend diviya min biçwîkek heba, ne bes min bi tinê, mirada her jinkekê ew e biçwîkek hebît, biçwîkek ji cerg û hinavêt wê, da navê wê nemir ket, da piştî mirina wê xelk bêjin:” Eve biçwîkê filan kesî ye.” Belê ma ez çi bikem, eve ne bi destê kesê ye. Li min negire Nizar, ew kiça biçwîk, mirada min û te, bo xewneka ciwan û bîrhatineka bi rondik...

– Nê min hîngê gote te, dê lêve bî. Nê te dizanî dê gelek hej wê kem. Te her digot:” Dê te ji min stînît.” Vêca te ne diviya bevlêkê bi xo çêkey. Ez gelek ditirsam êk min ji te bistînît û ez bi wê ve mijûl bibim. Noke tu hemî tiştî di jiyana min da... Tû evînî û tu xoş-tiviyî... Tu ew kiça biçwîkî...

– Tu bi Xudê key Nizar, bes ya dilê xo veşêre û bes dilê min xoş-ke, ji te pêvetir, kes hindî min nizanît, ka te çend kiçkeka biçwîk diviya, vêca guhê xo bide deyka xo, belkî rojekê tu û ew kiça biçwîk bi gehne êk. Bawer bike Nizar, hîngê ez dê hin hejê kem, her wekî cegera min, ne ji ber tişteke, belê bes ji ber hindê ku kiça te ye.

– Tu ji hemî dilê xo dibêjî?

– Eve ew rastiye ya te divêt em jê nerevîn û bes pišta xo bideynê...

– Kiçê dîne tu çi dibêjî... Deyka min ya çi? Kiçkeka biçwîk ya çi? Min diviya ew kiçik wekî te ba... Min diviya ji ciwanya te ba... Ji giyanê te ba... Bêhna wê ji bêhna te ba, ya ho nebît min qet nevêt. Min hîviye Jiyana, bes van qesa li def min bêje, heke te ez bivêm dê vî dergehî girî û venakeyeye, ji te pêvetir ez pêdiviyê kesê nînim, da hedara xo pê bînim...

– Dê başe em bo çi pirsiyar nakeyn belkî biçwîkek hebît em bo

xo bi xudan bikeyn?

– Jiyana bes xo ji rastiye dwir bexê, heke li def te û deyka min rastî ew bît ku ez jineka dî bînim, yan bo xo biçwîkekê biyanî bi xudan keyn, guhê xo bide vê rastiye ya ez dizanim. Bo min bêje heke egera biçwîknebûna te ji min baye, hîngê da em çi keyn? da kî heqî dete te ku, tu bi xo li rêkeka dî bigeryabay bila te çend biçwîk jî viyaban! Vêca çinkî eger ji te ye, ez yê bi dilê xo me, dê jiyana xo guhirim çi gava min divêt, pa ne? Min hîviye Jiyana, bes diley dilê min bide û dilê xo bi eşîne.

We got û hat herdu destê wê girtin ew kêşa bi nik xo ve û serê wê bi sîngê xo ve na. Jiyana, di van bîrhatin û di vê malxulyanê da bû, demê hêdîka Nizarî destê xo danaye ser milê wê. Cîrfeke veket, wekî êkê gelek westiyay, serê xo xar kir û rû yê xo bi tiblêt wî ve na.

– Te xêre... bi tinê li vêre rawestiyay? Ma nahêy li def mêvanê xo rwînî?

– Hwîn besin, ez gelek wan naniyasim...

Pîçek ma hizrê xo di gotinê jina xo da kirin, çavêt wî bi baxçey û dara hirmîkê ketin û bîra wî û paqîjkirina wê hat. dostê xo di dor navtenga wê werînan û ji jor derketin bo nik mêvana...

Jiyana ma berê xo da Nizarî, gelek yê bîste bû digel Xecê û kiça wê, çi cara hosa nedîtiye. Rast e mêvanin û divêt mirov yê rûxoş bît ligel, belê pa wesa yê suhbetê ligel diket, tu dibêjî hindekin ji malê, deyka wî jî gelek ya bikeyfe û hera suhbetê ji vêre dibirrit û dihînte ser jinê û biçwîkbûnê û jinînanê. Nizarî dît ku Jiyana ya şepirze ye û ya têkçûye û evroke gelek ya posîde û dama ye, belê pa wî dizanî egera wê çendê çi ye... Neşiya çi bêjtê...

Bi şev, jiyana berî wî çû ser cihê xo... Nizarî diviya digel baxvît, belê nezani ka dê çi tiştî bêjtê. Wekî çûye di jor ve, dît çavêt wê yê li ser êk, zani ji qesta ya xo di xewra birî, diyare wê jî ne viya çi suhbeta veket. Nizarî ew di hizrê wê da hêla, hêdîka xo çemand, enya wê maçî kir û çû dibin cihê xo ve. Wekî spêdê zwî Jiyana ji xew rabûy, Nizar li ser ciha nedît, rabû bi nik pencerê ve çû û perde vedan. Givişk înanê xo, hêj hetav negehiştibû hemî rexê baxçey. Çavêt wê bi dara hirmîkê ketin, dît taze ya hatiye kezaxtin û ji daralîn-

ka ya hatiye paqijkirin. Pencere vekir û hindî şiyay bêhna xo helkê-
şa û girmijî. Di wan gava da Nizarî dergeh vekir û bi jor ket:

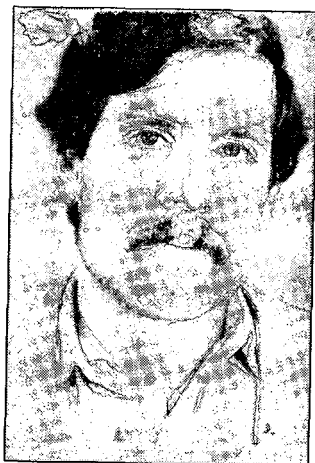
– Têşt ya danaye xatwîna min...

– Têşt? Vê serê siharê kê têşt çêkir?

– Ma dê kî çêket heke ez nebim?

Bi xar qesta mêrê xo kir, xo têwerkir û serê xo di nav sîngê wî da
veşart...

SEBÎH MEHEMED HESEN

Di sal 1961-an de, li gundê Bamernê, ser bi havîngeha Sersîngê ve, ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî li Duhokê xwendîye û pişka erebî li zanîngeha Mûsilê bi dawî aniye. Di sala 1983-an de, dest bi nivîsînê kiriye û di rojname û kovarên kurdî de, belavkirîne. Hindek çîrokên wî yê hatîne wergerandin ji bo zimanê erebî.

Niah jî li Kurdistanê başûr e.

HIZRÊT TÊKELKIRÎ

Ev e heyameke hest diket ku lawaziyek ya ketiye di hizrêt wî da, destêt wî wesa dixavin bi kotek tiştê digirin. Çavêt wî jî wekî berê nemayne ji ber van perde û pinya. Ji bilî vê hemiyê jî, pêt wî jî êdî neşên bi dirustî leşê wî ragirin:

– Xudê biket kiça min eve cara dwîmahiyê bît!

Hemî tişt li bayê bezê dihên û diçin, rûdan li dwîf rûdanê, kes xo li kesê nagirît, se di ezmanê sey nagehît, jiyana ya bûye filmekî şêlî, qehremanêt wê seyêt pê sotîne:

– Çavêt xo baş veken, Xudê dizanît dê ev şeve bît!

Bi tinê yê rwînîştîbû, berê wî li çi erda nebû, çavêt wî wesa dilivlîvîn, li ser çi xala ne dirawestan, li rexêt wî cîhaneka dî bû, pirrî deng û hewarî bû... Pîla hişyariya wî, van roja geleka kêmbû, di xeweka nîv berdewam da dijîya:

– Hwîn evêt vî rexî, xo bidene paş... Herne rêzê!

– Wa he êka hat, nehêlin biçît, xilas neken!

Wêne û bîrhatinêt nêzîk bêhna wî naden, yê welê hatî, xewn û ne xewna ji êk cuda naket, evro li kîrê û duhî li kîrê, dest da pênivîsî û li nîva rêza êkê nivîsî: "Qehremanêt xewna mezin." Lê ya bê mifa bû, pênivîsî jî alayê yaxîbûna xo çikland...

* * *

Noke tu li kîrêyî... Çavêt xo baş veke. Ev e ne xewne. We bo çi perdêt (dergehêt) wî baş negirtîne, toza dihête jor. Tu her gav li rêyêt niv û niv digeryêyê, bes vê carê ne, bila êk ji du ya bît. Ev gelyê gerim tenîreka mezin e, mejyê bêmejiya dihelînît. Pînyeka mezin e, bibezin, cokêt xo çêken, heke dê bi ser avê kevin...Dest da pênivîsê xo û kire inyet van herdu peyva li nîva rêza yekê binivîsî: "Serbazêt şitrencê." Tezînceka sivik gilîzankêt leşê wî vekirin, diviya bizi-

virîteve wê gava ew tê da dijît, belê neşiya, bi werîsê heft gunda digel Berê hatibû girêdan.

Tîve rêza wan, çî cara bi dwîmahî nahêt. Şev e û herdu rexê şeqamî ji kelexê nemirî ne may ditijîn e, tirumbêl wesa ya tijiye ba di ber ra naçît, dê bêjî devê şefelekê yê dihavêtîne ser êk. Komeka mezin ji serûçavêt damay, ewê bi rex te ve, di jiyana xo da li dev jinkekê ne kiriye girî, kif kifeka mezin jê bilind bû, ji nwî zanî ku dilê xo yê hêlaye wî erdê jê hatî. Êk hate xwarê, paş hindekê dî, her cihekê gehîştibanê, bîrhatinek lê diçand, vê carê, bîrhatina wan çwîçkeka behîştê bû.

Her peyveka ji devî derketiba, wataya xo ya xoristî ne dima, ne bi wî bû. Xo livîn û nivistinê wî jî, evro li vêre û sube li cehnemê. Hesteka wesa tu dagîrkirî, bi wî herwekî hizar kes yê di nav leşê te da, her êk karekê bi rêve dibet. Tu êkê bi tinêyî û ew hizar in. Ne bi te ye, noke dê êk bête te binive, bêhneka dî, dê bête te bikene, bike girî. Tu çarçûvekê mezinî bo jan û xemê çendeha sala...

– Ma tu çî nakey, biçwîkê te di nesaxin!!

Hindî rojek diçît, dijminek li te zêde dibît, dijminê vê carê jî baran e, ewa ku heke carekê nehatiba, da bi dirûd û nivêja bi kutek ji ewra îne xwarê. Evro jinik û biçwîk daîran, hemî tişt hatine guhurîn, baran bo neyar, rev bo serkeftin, dijminê kevin bo ne heval...

Eve ji wê roja zivirî, yê hatiye guhurîn, çî tişt ji berê nemaye ji bilî navî. Kelexê wî qerqodekê vala ye, ne wêrît rabît neku bayek bihêt û bibet. Bîra te dihêt heku te li hemiya kiriye hewar:

“ Hwîn hemî belkê payizêne, di nav babelîska mezin da. Bes e... şîrê xo yê darî bişkênin, koçkekê pê helken û biçwîkekê pê gerim biken!!”

Hinde cara, hêzka lawaz giyanê wî dihejand, dengê sava hate ber guha, piştî hîngê, tiştekekê wekî helameta li ber dergê rawesta:” Mizgîniya min li te, kurê min Xudê kerem kir...”

Mizgîniya çî! qet van roja divan mirova nagehît. Mizgîni çî ye! Neke keyfa te bihêt, paş xirab bibît. Kî dibêjît vê peyvê wata xo ne guhuriye! Ne, divêt tu çî nekey. Ev mirove di pêdivî ezmanekê nwî ne. divêt hwîn hemî bimirin da ku ser ji nwî bibin. Çavê wî diwes-

tiyay bûn, gelek cara diketin ser êk, belê digel hindê jî, çi ne digu-
hurî, xewnêt wî kerek bûn ji hişyariya wî. Vê dwîmahiyê carekê go-
te hevalekê xo:” Ez ditirsim rojekê hindek bihên û bêjine me, xewn
rastîne û yêt dî hemî direwin, aşop in, paşî dê hemî tişt têkel bin.”
li vî çexî hemî tişt rwî diden, ne dwîre sube destê xo bideyne befrê
da ku me gerim bît, yan serê xo danîne ser balîfkê da ji nwî hişyar
bibîn.

Carekê hest pêkir leşê wî yê dihejît, hindekê wî dihelgirin, bizave-
ka mezin kir, kire hewar, belê kesê guh li çi ne bû.

– Ev e çend roje ji ber diaxvît, kes nizanît çi dibêt!!

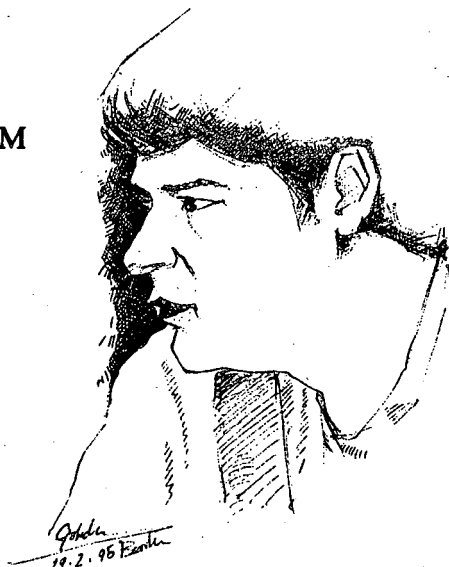
– Da bibeyne xestê çêtir e!!

Ji nwî van bîra wî îna ku xo yêt nesax jî. Xwîka xo da bû, hindî
êk jî miriba, deha digot mala Xudê ava. Heke dibû tengavî, hemya
dilêt xo dihêlan û diçûn, hindî dişyan da barê xo sivik ken, ji ber
hindê heke êk miriba, kes ne bû biket girî yan bikete kenî.

– Dixtor, eve çend roje jiber diaxvît, ageh ji kesê nîne!!

Gehîştibû xaleka wesa, çavêt wî jêkvenedibûn, hinde cara lêvêt wî
dilivlivîn, bes kesê ne dizanî ka çi dibêjît. Deyka wî serê xo bi serê
wî ve nabû, rondikêt kel dirêtine serûçavêt wî..

HAZIMÊ CASIM

Di sala 1967-an de, li bajarê Duhokê ji dayik bêye. Serî, navî û berhevî her li wêrê xwendiyê û di sala 1991-an de, pişka edebiyatê li zanîngeha Mûsilê bi dawî aniye. Di sala 1983-an de, dest bi nivîsînê kiriye û çîrokên xwe di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne.

Niha li Elmanya ye.

HILKEFTINEK DI ÇÛN Û HATINÊ DA

Tu wî...

Zêrevanê rondika ji warê xo bar diket!

Peyva qidqidankêt tariyê vediket!

Min tu dîtî...

Ji nav nihêniya dihatî.

Çi tarristaniye li vê cîhanê?

Ronahiya li pişt çavêt lerzî daketî.

Tu dihatî...

Leşê te, zaroyek e xo dihavête di xewnê da!

Bejna te, cihê hemî balinde û kewa tê da!

Li bera te, çiyayêt xwê radibin.

Hemî çîçik û mêrî, bi firyar, rê ya te ji stîrî , zil û svêriya dimalin.

Li pişt te perya agirî.

– Germava lê xoş.” Tu min dinasî?” Gazî diket:

“ Raweste. Ne... nezivire

Ez ya ji balavê têm. Ji serşîştinê. Ez ya rwîsim.”

Li ber bejna te ya mermerî, pirça xo şe diket.

– Dê çim. Te malêt me dîtîne?

– Malêt te çi nîşanin?

– “ Nîşane çi nîşane!?”

Mezinê wan, serê wî xulîvane.

Zaroyê... dêmê wî hêlîna kotira ne.

Dayika tenîrvane. Tenîra wê bwîkbarane.

Babê... hizirvane. Hizra wî wek rihêt wî.

– Hemî spêdeya, gundî hemî bo xo diben, wek pelane.

Xwîşk û birane, li bin sîbera rojêt erzan.

Jiber awuriyên dabirran.. diaziryanê û givvêna wane.

Tu çûy û te gotî:

Dê çim...

Bo her zaroyekê du xencer di çavêt xo da nivêstê û guliyeka genimî, li bin keşê xo kiriye rwîstê.

Ne bi ser dikevim bo kuştina rojavayê!

Yan girêdana rojê bi perêstgeha ve!

Dê çim û... rwîs kem.

Heta ji neynok û peyvêt xo.

Dê reqisim bo agirê rîs. Ewrê rîs. Xodîka rîs.

Bi destê xo, pîrozbaya ax û kulilkê—li şehyana wan bo cara sê yê—kem.

Ez dizanim...

Ez dizanim...

Werz dê êne seredana te, wek belav bûna xeleka avê. Belê dwîratiya te, hemî demarêt rê ya û dergeha qetandin. Pencerêt meserê xo danane ser çavêt me û nivistin.

Ho... zevî zêra li dirînê, xewna min bi te ye. Hez ji te dikem. Bê xudan şalok û das bim, bê xudan spêde bim. bê xudan cil û bergêt werza bim. Bila careka dî, das wek çavêt miriya bi teyisît. Belgêt mêwa kesk bibin, gerim di nav da bi nivît. bêhin di bin da mexel bibît.

— Dengvedan di guha da nema û— leş tijî risas bû û li kevra nexşand, bejna agirî, bejna agirî û kevir û serûçav bi êk dikevin, dibine zengil, dimirin. Dikevne di xewna da... Ax, çend ciwane xewna kuştî xo tê da dihelavêt.

Min tu dîtî...

Ji nav nihêniya dihatî!

Çi tarîstaniye li cîhanê!

Ronahî ya li pişt dengêt derzî daketî.

Reng, wekî zaroyekê sava, di ber sîngê pêngava te da bû!

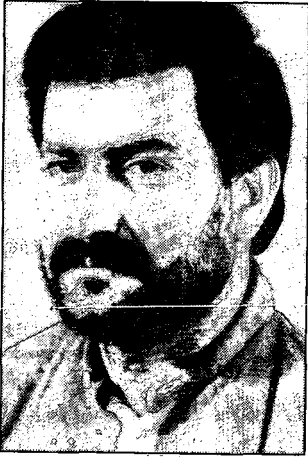
Bejna bilind, ji pişt dîwara ra têt.

Dîwar, awazek e digel xemlîna hinara têt.

Pirsyarêt me bûne gjelok û bi ser rwîbara da hatin. rwîbarêt di nav tilêt te da nivistî, hişyar bûn. Hişyar bûn jî, tirseka diye, wextî didizît... Nihêniyeka diye, karwanî dihêlêt. Li bera me diçît, reqsînê di azirînêt.

Dê te bînîn, li bin rondika. Li ser baranê, dastana millêtê ketî...

Bi tinê rondik ji baranê bilindtîre!!

İSMAİL MUSTEFA

Di sala 1963-an de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. serî, navî û berhevî her li wî bajarî xwendiyê û di sala 1985-an de, peymangeha teknolojî bi dawî aniye. Di sala 1984-an de, dest bi nivîsinê kiriye û çîrokên xwe di rojname û kovarên kurdî de, belavkirîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e. Komeleka kurteçîrokan bi navê (Hîvîyê Helawîstî) berhevkiyê ji bo çapê.

Niha jî li Kurdistana başûr e.

VEGERYAN

Hindî tu dibînî û çavêt te qetre diken, ji layê rojavayê deşteka bê serûbin e. Lê rojhelatê, du çiyayê dirêj hevberî êk yê bi nav deştê ve hatîn, bênfirehî û ciwanyeka bêqam didayê... Çend çiya bi nav ve dihatin, serê wan pitir jêk dwîr dibûn. dwîmahiyê û di navbera van çiya, çend kwînê reş bi xêra xo li wê deştleylanê kiribû sîber. Çaxê mirov ji dwîr dihat, da bêjî perêzeka sotiye, wesa kwîna reş dikirin û mirovî dizanî ku ji nwî yê vedayn. Ji wan wêvetir, girekê mezin yê hey, serê wî yê rast e, lewa dibêjinê (Girêpanê). Li dorê wî, gundekê ava û mezin bi serêk da hatibû, her wekî bîvelerzê lê dabû. Hêş toz jê bilind dibû û bên qematik jê diçû. Babelîskek rabû, bûne çend zivrok mîna stwîna bejna xo xemland û bi stîrî û qîvara bi nav kavle gundî ve hat... Tozeka bavşîn ji wan dîwarê ketî rakir, hindêk kaxez li nêzik xwîndingehê, havêtine esmana, kî dibêjî ne pirsîyarê ezmona dwîmahîya salê ye ku, mamosta negehiştin sala xwandinê xilas ken. Avahî û dîwarê herriştî gelek tişt berzekirin. Serê babelîskê gehiştê kwîna û gelek tengijyay bû. Stwînê kwîna têk hejandin, wekî baraneka bi şûpî li banê kwîna hate xwarê, kete ser tiştê bin kwînî, tîxekê gerke peyda bû, herwekî li gilkenê tu axê li mûxilka hwîr bikey...

– Solîn dayê were di jor ve, dê kore bî.

– Dadê eza li hîviya babê-xo... Dê kengî hêt?

Paş Solînê xo vekêşa bin kwînî. Gava çavê deyka wê vê ketî, herwekî êkê dil û mêlak lê bijartîn. Ew dêmê peregul, yê reş qelyay û birqêt vê dikevin, digel xuheka reş bi serûçava da û digel wê tozê, hindêk pinî û nîşan peyda kiribûn, dêm lê hatibû hingaftin. Davêt pirça wê, wekî depî req bibûn, hinde cara destê xo didayê, bi kotek vedan, da bêjî benîşte ji enya xo vediker.

– Dadê, serê min gelekê dixuryêt, bêhna min nahêt, dê kengî çî-

ne balavê?

Solîn di ber axiftina xo ra bi herdu desta serê xo dixurînît. Lê çi xurandine, veçirîne!! Deykê bi dengekê tir tirî gotê:” çi nîne kiça min, ka were...” Lê ripên ji dilê wê hat:” Neku ew mîrat ketîne serî. Ax... ax. dilê min kadîneka xem vegire, li hemî mila xema li xo dicemînît... Dilê min hurrekê bê vebire, xoşiya li bêdera jîna me dibijînît. Dilê min bayek e, ne babelîsk e, dwîr vegire... Reş kwîna li zozana, sersîngê buhara me dihelînît. Ax dilo te xemêt dunyayê hemî komkirin û ser textê paşatiya xo te xemlandin.”

Kunek hindî paniya destî di banê kwînî bû, pinyeka zer û ron li erdî dikir. Destê Solînê girt û kire di koşa xo da, ew pinya ronahiyê kete ser serê wê, deykê ji hêdî hêdî bi serê berbiskê davêt pirça wê vedan. Hizir di axiftina Solînê da kir.” Dê kengî çîne balavê?” Bîra wê û kaniya gundî hat û rojê balavê, wekî ava kaniyê bi wan bazebere diket, kefeke spî dida. Çawa befir, kopekê spî diket, wesa ava kaniyê jî, leş paqij û spî dikirin û dêm ditifiqîn. Mîna Xecxecoka hemî gava di kaniyê da bû. Dapîra Solînê digotê:” Kiçê ma tu masiyî ji avê têr nabî... Xudê neket rojekê tu ji gundî û kaniyê bi dwîr kevî, heke dê mirî.” Hê...hê, noke jî mirada wan têr av vexarine, bila ya gurrî bît, tijî kirim û gilêş bît.

– Dadê pa kanê tiştê me?

– Çi kakilka dilê dayê.

– Ê, ê, genim. Pez û seyê me Gewro. Tîşemb, hêzk, zevî û kanî,

– Kiça min, genim wekî xoye, vê gavê, hindî bejna te biliş bûye.

Day gorî wê bejnê, Solîn xan, agirê kerb û kîna wan, genim ne sot. sê-çar cara jî, agir berdanê, lê genimê şîn û ter, şeva berê tavêka barana bûş lê hatibû, yê li hîviya me heta diçîn didirwîn û gêrê dikeyn. Bîra te dihêt par, ciwana min, gava tu li cencerê siyar bûy li coxîna genimî... Lê carekê mêşekê kelmûz, dewarek şembûz kir û cencer wergerand û tu tê da ketî û te kire girî. Êdî te ne diwêra siwar bibî. Berxa min, tiştê dî hemî wekê xo ne. Gewro û şeyê gundî yê bûyne şivan û xudan li pezî... Çi biyanî jî vê nakevin, çînkî pezê li cihekê asê day li şkerê pişt gundî.

Dayik bi nav perêza axiftinê ve çûbû. Solînê jî, wekî çipkê bar-

nê pirsyarêt xo dane dwîf êk. Toz jî, wekî befreka nerim, di wî kwînî da dikete ser serê Solînê.

– Dadê heke bo cejin, em li vêre nabîn, baş e?

– Bo çî xarwîna min?

– Darêt hêzkê nînin.

– Em bi xo li vêre nabîn... Babê te yê çûy dewara bînît û dê mala xo vegefrînîn gundî ve.

– Dadê, ma dê çîne kîrê, gundê xirab kirî?

– Dadê gurî, babê te û gundiya keprêt çêkirîn.

– Pa kengî dê çîn? Ha, pa dê bêje dadê?

– Ev şeve... Ev şeve.

Devê Solînê hindî derê şkeftêkê fireh bû û xo di ber sîngê deyka xo werkir û çavêt xo danane serêk. Dengê daykê bo stiran û velorand...

Çavêt Solînê du kanî ne, befr û kanî ne.

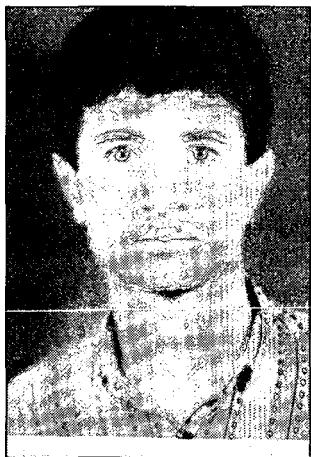
Pirr pawan û çerwan in, pirr mêrg û avî ne.

Çav û dilê me jî, kenî û girya min, pêk ve zozanî ne.

Lê, lê dînî, lê Solînê, zozanêt welatê jorî ne.

Zozanêt zom û pawanêt çavêt te ne.

Çavêt te, du nêrgiz in. Ji nwî di bişkivin, çipkêt baranê li ser dileyizin, digirrijin. Belgêt wan spî ne, mîna esmanê çavêt te... Nafka wan, ne dîzer in û ne sorekê vebî ne. Kilê navka wan, pirr rengî ne, mîna bîbîka çavêt te Solînê... Xarwînê...

ISMET MEHEMED BEDEL

Di sal 1965-an de, li bajarê Sêmelê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî her li wî bajarî xwendiyê û di sala 1988-an de, pişka zimanê erebî li zanîngeha Hevlêrê bi dawî aniye. Di sala 1984-an de, dest bi nivîsînê kiriye û di roj-name û kovarên kurdî de, belavkirîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e.

Niha jî li Kurdistanê başûr e.

HELWÊST

Gurgura Tirênê di guhê min da, bibû awazek damay, bîra cencera bapîrê min diîna bîra min. Hefka min bibû dergehêkê pîlay, kerb ûgîrya di sîngê min da, hemî asêkiribû. şanêt mêşkê min têk dialîzîn. Gelek wêne, diînana pêş çavêt min, lê her zwî ew wêne hemî hêdî, hêdî berze dibûn, tinê du wêne diman, wan jî, hevrrîkî digel hev dikir. Wênê ewa min dihêla û wênê cihê ku diçûmê.

Berî jivanî hişyar bûm. bi ciwantirîn cilkê min hey, min xwe xemland û çûme derê:

“ Erê ma bêjmê ez dê evro çim... Ne, dê bo çî hevbîna me têk dem... Nexasim ev hevbîna dwîmahiyê ye...”

Ji serê cadê derket, ji dwîr gîrnijîn jê dibarîn, mîna wê barana hwîr ya wî demî, pirça me terr dikir. Xem ji bîra min diçûn, hemî bo min digîrnijî, bajêr bi çiyayê xo ve... Esmen bi ewrêt xo yêr pîrîr baran ve... Mîrov, devê min bi gîrnijînekê vebû... Welê zwî, bi zwî hemî rastiya di mêşkê min de xwe têk ve da û bi serkeft, gîrnijîna min verevand... Hemî gîrnijîn verevand. Çend nêzîkî min dibû, gîrnijîna wê jî, hêdî hêdî di verevî û xemeka kwîr di çavêt wê ra diyar dikir.

– Rojbaş.

– Rojbaş, dilê min.

Milê me kete êk û di cada fireh û dirêj da em sernişîv bûyn. Got:

– Şevê dî min di xewê de didît, em pêk ve difirîn, li hemî sinûra derbas dibûyn, gelek reşe bi dwîf me ve bûn, welê li dwîmahiyê em qurtal bûyn. Di nav baxçekê berfireh da, rwîniştîn û me stiran digotin.

– Xêr bît... Ma eger reşekê şerî nemaba, leşkerî jî ne dima. Hîngê da te xwazim û da li hemî cîhanê gerîn. Li wê spêdehya zivistanî ya sar û li ber barana hwîr. Kenya wê agirê dilê min xweş dikr, got:

- Tu yê damayî, ma dê kengî çî?...
- Ez... dê ... dê subahî, du sube... nuzanim, ez nuzanim kengî biçim. Gund jî nehêlayne, an ma xone da çim.
- Subahî, min diyaryeka bo te amadekirî.
- Te bo çî evro neîna?
- Bila bo subahî bît.
- Heku digel te bît, vê gavê bîne.
- Ma diyare dê evro çî?
- Ne... ne, nuzanim... ka dê deng û bas çî bêjin.
- “ Çi bêjimê... bêjmê dê subahî çime binê dunyayê.”

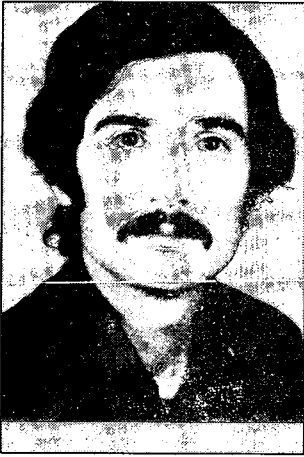
Em gehiştîn rasta xwendîngeha wê û ez bi tinê hêlam, berî li derî berze bît, avriyek li min da û çû... Min jî gaziya xwe xendiqand. Xanim panê eve ez hatim û dibit hema êdî ez nezivirim. Dengê gurgura tirênê dibû awazek damaytir, diyare ew jî bi kula min agehe û bo min dilûrînit. Çavêt min keftine serêk û digel wî awazê kwîr çûm, min cigarek berdayê û min hewul da jibîr bikem ku ez serbaz im û yê beref dojeha serbaziye diçim. Min di wê aşopê de xwe nivand ku ez û ew zava û bwîkên nwî ne, em yê beref seyranek dwîr diçîn. Xewê dilê min girt, min bêriya xwe, îna ser çavêt xwe. Rojekê dem buhar, em bi hevalan re çûbûyn seyranê, me hêdî xwe ji hemyan vedizî û li ber kevrekê beramber hev dirwîniştîn û di çavêt êkûdu de berze dibûyn. Ne min û ne jî wê zanî em çend wesa mayn. Wênê dêmê wê ji hîngî were di mêşkê min de yê hatiye nexşandin. Çend çavêt xwe didanim serêk, her ew e û her girnijîna wê ye... Ji nişkekê ve, dengê radyoyê bi mûsîkeka şerî, bilind bû.” Bawere ev nişanêt şerî ne...”

Tirsê ne tinê dilê min girt, belku hemî leşê min. Min li demjimêrê nêra... Demekê kêma ma bû elind derkevit, gelek cara min ev piyare ji xwe kiribû ku, ez bo çî û bo kê vê serbaziye dikim, welê çî cara wekî vê carê bi rijdî, min ji xwe nekiriye. Bersiva min ya vê carê ya dwîmahiyê bû.

- Carê da bigehim paytextî.

Di van hizra de, di xew çûm, ta ewê bi rex min ve, ez hişyar kirim, em yê gehiştîn. Dinya li pêş çavêt min reş bû. Peya bûm. Min

li çavêt xelkê nêrî, tirse, xeme, bê hîviye. Dengê radyoyê, bi stiranêt şerî û bi gefa yê bilin bû. Livîna xelkê û bêna dinyayê, hemî tişt xuya dikir, sîngê min xilole dibû, min hest bi reşbîniyek mezin dibir. Ji nişkekê ve dêmê wê hate pêş çavêt min, bi lez çûm karteka dî bi-birrim û li tirêna vegeryanê siwar bûm...

XALID SALIH

Di sala 1957-an de, li bajarê Duhokê ji dayik bûye. Serî, navî û berhevî, Her li wî bajarî xwendiyê û peymangeha mamostatiyê li bajarê Hevlêrê bi dawî aniye. Di sala 1984-an de, dest bi nivîsînê kiriye û di rojname û kovarên kurdî de, belavkirîne. Heta niha ev pirtûke çapkiriye:

1. Çîrokên folklorî ji bo zarokan. Bexda 1985.
Ev berhemên jêrî jî, ji bo çapê berhev kirîne:
 1. Gurgê dev bi xwîn. Kurteçîrok.
 2. Rondik û stiran. Kurteçîrok.
 3. Balîf. Kurteçîrok.
 4. Yariyên kurdî. Folklor.
 5. Gotinên mezina. Folklor.
 6. Deqên kelepûrî. Folklor.
- Niha jî li Kurdistanê başûr e.

RONDIK Û STIRAN

Vekir... Nameka pêçay, digel wênekê tê da bû. Berî namê bidete xandin, temaşay wêney kir û digel wî, ji wêrê dwîrket û çû cîhaneka aşopî... Jiyana taku evro dîtî... Axînek rahêla:" Hê... hê kurê min, çi kul e?"

Ew wêne baş meyizand û di dilê xo da:" Hey çi kul, derd û xeme." Wêne ji çavên xo vekir, ku pirrî çava rondik... Çavên xo paqijkirin û careka dî temaşay wêney kire ve û divêt digel wêney bi-jit:"Hê... hê, diyare çekê jinê, bi tinê giriye? Nexêr û hizar cara nexêr, çend zelum hene di nav derya rondika da jiyane? ji xerîbiyê, ji soza cegerê, ji mafê wî yê xarî, bila zelum yê qayim bît bo êşên xo, çi cara xo bi êşana leşt hay nedet, lê bo yên dî, neşet. Rondik çekê wî kesiyê yê nikarît çi biket. Jin jî her ji ber destkurtiya xo diket girî û eger zelum jî destkurt bû, dê kete girî. Çend zelama ji ber dwîratiyê, ceger sotinê û hestê, zûriya lê tete kirin, kiriye girî..."

Lewma îro kekê Hacî jî her yê temaşey wêney diket û her yê rondika di ber ra divemalît û axînka radihêlît...

"Çi kovane kurê min, ca qet landika te di bin berekê û du ya ve, ya hatiye hijandin! Havîngehên me kepir û germiyanên me şkeft bûn. Ca qet carekê û deh cara tu yê li wan ciha, kenî û girî. Xelk niho li havîn û zivistana, bi xo seyran û geryana dirust diken. Te rojeka bi tinê jî, şîrê xo bi nûşcanî nexariye û carekê nehat tu serê xo di germavekê da bişûy. Hemî dema li ber bay û sermayê, serê te yê nazik dihate şuştin. Rojekê welê nahêt ku tu germa havînê, bi xo, bo zivistanê hilgirî, da te mîna xelkê gerim bît. Eger te rojekê gerim dîtibît jî, te her kadî û dwîkêlên dîtîn, lê ew jî çi nîne, zaro yên heyn bo xo tîrojka rojê, bo hemî şûl û karên xo heldigirin, yên heyn serên xo di banyona da dişûn. Erê kurê min, pa ez cilka nabêjim, xandingeh û nexoşxane her êk car çi ne."

Serê xo bilind kireve, çavên xo paqij kirineve û careka dî temaşay wêney kir: “Hey pa xeme, xelk dê bêjîte min bikene, diyare min nevê bikeme kenî? Nê min divê ez wesa bikenim ku xelk ji kenya min ra mendehûş bin. Ma nê ez ji giryê pêk nehatîme. Nê eger kenî bi pare ba, hindî min filsek hey da bi keniyê dem, da ez têr kenî bam, lê ez çi bikem? Ev xelke dê bêjîte min, dilê xo xoş ke, diyare min xoşî nevên û ez yê ji nexoşya pêk hatîm. Nê ez dizanim, her rojeka diçît ji jiyê min diçît, yan ma ez nizanim xudanî êk jiyê hey, belê ma ez çi bikem, eger kenî di ferhenga min da nebît? Ji kîve di ferhenga mirovê kîvî de kenî heye? Nê em jî her kîvî ne, em yê ji kîviya hatîn hijmartin, ma ne her kîvine di şkeft, çiya bin tirraşa ve dijîn? Nê kesê mirovên kehî nedîtin, wesan bijîn, yan ma kê pêxoşe wesa bijît û hemî dema rav û nêçîrvan bi dîwî ve bin? Kurê min... Pa xem û kovan bo kengî bin? Dibêjin pê nê Sîxurî wekî yê zaroka ne, ma nabêjît, Sîxur jî rojekê zarok bû ye? Nexo bo ew jî, di kun û kuncalên tarî ve dijît û bi tinê bi şevê derdikevît? Kî nabêjît ku demek dê hê em jî ji ber gurgên dupê, tinê dê bi şev derkevîn. Gurgên di her çar werzên salê da, li kolanê, ne ku mîna gurgên çarpê, bes li demê befr û sermayê peyda dibin.”

Wêne ji ber çavê xo bir û destmalkek ji berîka xo îna der û difna xo ji avê paqijkir û kire di berîka xo da ve. Vê carê qodîka cigara îna der û wêne dana erdî û qodîka cigara vekir û cigareka pêçay îna der, kire di devê xo da û agir berdayê, careka dî di nav hizrê xo alyave:” Dê bêjin cigara nekêşe, ma ev xeme dihêlin mirov cigara nekêşît?”

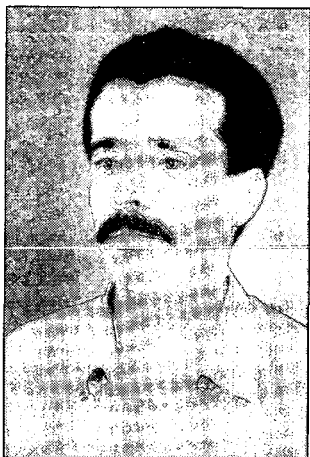
Belê pa ew jî xo bi wê çendê razî diket û dilê xo pê aram diket, lê cigare xema narevînin, çinku xem li kwîrê û cigare li kwîrê? Eger xemek verevît jî, mirov di hizra da, xemê xo direvînît û yê bi cigarê ve mijwîle... Wekî zaroya yê xo bi dîwîkêlê ve mijwîl diket, disojît û cigare jî, ya bi mirovî ve mijwîle û mirovî di cih da bi aramî disojît, ne xemê mirovî ji rêka mirovî radiket, lê kî li çendê hemyê yê hişyar e? Bêhneka xoş her li erdî temaşakire wî wêney ve, temaşakirneka bê livîn, her wekî di cih da hişk bûy. Wesa berê xo didayê... Paş axîneka dî rahêla û bi xo ra got:

“Kurê min, xuzî min zanîba niho tu li kwîrê yî?”

Çavêt xo ji wêney vekirneve û hinde qurmêt cigara lê didan û xelekêt dwîkêlê jî dirust dikirin û her berê xo dida wan xelesa. Di delîvekê ra rep–repa pê ya ji der ve hat. Destmal ji berîka xo îna der û çavêt xo û difna xo pê paqijkirineve. Rep–rep her nêzîktir lê dihat û wî dest da stiran gotin... Nama xo ya pêçay ducarkî vekir û her çar parçên kaxezê bûne êk û bi xo ra got:

“ Ev e berê destê lawê mine, lê ka kî dê bo min xwînît?”

Di wê delîvê ra, dengê dergehî hat: Teq ... teq... teq...

HESEN İBRAHİM EBDULLA

Di sala 1966-an de, li gundê Kêvila, nêzik bajarê Duhokê ji dayik bûye. Li Duhokê xwendiyê û di sala 1985-an de, peymangeha têl û bêtêl li Bexdayê bi dawî aniye. Di sala 1985-an de, dest bi nivîsînê kiriye û di rojname û kovarên kurdî de, belavkirîne. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e.

Niha jî li Kurdistanê başûr e.

DERGEHÊ HÎVIYA

Li ber dergehê bûye mezar, hindek rojê du-sê cara tewaf diken, hindek ji dwîr ve maçî diken û hindeka mirade silav biken... Lê silav, maçîkirin, tewaf, çend pîdiviyêt heyn, divêt peyda bibin da tewafa te bicih bêt... Lê bo olî di hemî rewûsta da ya peyda bûyî...

Li ber dergehê hîviya, komêt jin û zelama yêt rwînîştîne, li hîviya silavê, maçîkirinê, tewafê... Hemî di dilmayne, bêriya wê rojê diken ku pêdivî vî dergehî bûyn... Lê hindek ne di peşimanin, çinkî wan bo hîviyeka mezintir ya xwe kiriye qurban, lê qeda bi desttengiyê bikevin.

Çavêt zil li dergehî, çend carekê êk diçite jor yan derdikevît. Çeq çeqa tizbiyêt wan zelamane ewêt lêk kom bûyn, wekî berîkanê, dê bêjî yê berîkê tizbiyêt xwe hijmartin, ew dê çîte jor. Lê wekî tîpeka hunerî, hemî pêk ve dirawestî, dema êkê efendî ji jor ve diête der, lê piştî bêhîvî dibin, careka dî, her êk wek xwe dest bi hijmarê diket... Hindek ji wan, wek bînerêt filmekê seyr, yê temaşay wan Soper û Ozmobîla, ewêt narawestî, hema diên silavekê li dergehî diken û tijî sindoqa tirumbêla xwe tişt diken, bêy ku bêjin, spêdeya we baş, gelî deybabêt şehîda... Careka dî çeq çeqa tizbiya û pit pita jinka wek aşê av-li ser girtî, bêdeng bû ji ber kenya dergevanî... Destê xwe dana ser milê mêvanê xwe, piştî çavek li jor ve dayê û got:

— Seydayê min, ev e çî zehmet bû, te ji bo xwe çêkirî, hema da telefonekê key, ez da bo te hinêrim. Ez amademe bo hewe hwîn çî dixwazin.

Çavêt wan jin û zelama zîq bûn. Hindek ji wan eve deh roje li wêrê mêvanin, neşên bi çine malêt xwe ji ber daxwaza biçwîkêk xwe. Ji birsa careka dî, wekî berê dest bi gazinde û pit pita xwe kirineve.

Dersok ji nîva serê xwe, îna navçava û careka dî li ser serê xwe di-

rustkir û got:” Tu dibînî dayê? Te digote min bes pit pitê bike, ev tişte yêt bo me înayn...” Lê ya dî nehêla ew axiftina xwe bi dwîmahîk bînî:” Ne herê, bi Xudê em hosa bin, em çî cara nabin dewlet.” Ew jinka bi rex ve, lêva xwe lê-şûrkir û got:

– Heho... xwelî bi serê wan, ma em bi wan dê bîne dewlet, heke bi yên wekî wan ba, ev e hemî ne dibû, em yê nanê şehîdê xwe dixuyn, ew patexurin.

Xudana biçwîkî, çiçkê xwe ji devî îna der û kire di paxla xwe da û xwe berxweş kir û got:

– Ev e serê salekêye, hêşta ev biçwîke di zikê min da bû, babê wî şehîd bûye, heme ji rewuştê dunyayê, bab û birayê wî, bayê filsekê tişt bo eyalê wî neînayne! Kurdînya me jî eve ye ya hwîn dibînin, heçî yê direwa pêtir biket, ew... tire!

Axînkek kwîr û dijwar ji wê pîrejina bi rex ve hat:

– Hê... hê, kiça min, yê te êk e, yê min bîst û êk in, yê min mêr û du kur û sê pismam û... Ya ji hemiyê nexweştir, ewê kurê min kuştin, ev e du-sê cara li pêş çavê min, li vêre wergirtin û ez eve deh cara hatim, her wekî nehatim. Şehîdê çî, halê çî û kurdînya çî, heçiyê şehîd bû, her wekî deyka wî behavêtî...

Ewa li hindav, serê xwe nizim kir û gwîniyê xwe ewê bo erzaqî înay, dana axê û rwînişte ser û got:

– Nexêr, deyka min, qet wenîne û çî cara we nebêje, xwîna şehîda qet berze nabî, çinku yê xwe qurbanî vî welatî kirî, ne bo misteka erzaqî!

Qebqebka wê, ew gilî û gazinde birrîn û dîsa wek ekterekê şanoyî, hemya pêk ve berê xwe danê û her êkê deh tişt di dilê xwe da gotin, lê wê bi tinê got:

– Merheba Seyda... Û tijî devî keniye. Hêşta Seyda yê bi mêvanê xwe ve mijwîle, lê dema Seyday ew bejin û bala xemlandî dîtî, mêvan hêla, herwekî biçwîkekê zeqzeqeyek dîtî, da berîka xwe û hildane jor. Careka dî herwekî rîviyekê bikene di kolkê mirîşka da, bî pit pit û gazinda wan, pist pistek hat!

– Ev e ne ew e...?

– Belê bi Xudê ji wê pêve nîne!

– Ma wê hinde şehîd hene?

– Kiçê şehîdê çî, halê çî, hema ew nerevîbû. Dema reva Çelê û Bilehê û esker hatî, ew bi mêt ve li berahiya wan direqisîn û çend mal û halê vê Duhokê, wan bir û firot û ew niho ji me kurdîtin.

– Soz bît, ez bêjmê ka te çî şehîd hene, heta ku tu vî erzaqî werdigirî.

Hêştta devê wê neketiye serêk, Seyda û du–sê xizmetçiyêt xwe, ti-jî ser mila tiştin û xudana bejnê ya li berahîka wan, wekî qaza xwe badidet û devê wê nakevîte serêk ji kenye û beref tirumbêla Seyday çûn û wî gote şofêrê xwe:

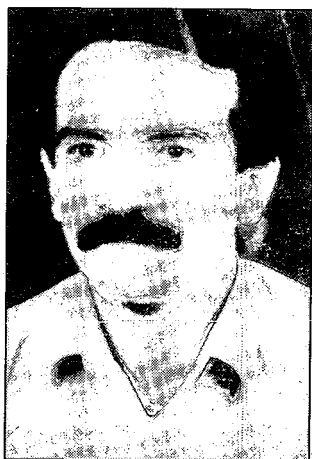
– Kuro, van tiştta bigehîne û zwîka bizivire...

Xudana gazinda li ber pencera tirumbêlê rawesta û gotê:

– Erê tu bo min nabêjî, ma te hindek şehîd hene, tu vî erzaqî û tiştta werdigirî?

Bi kenyeka kirêt û bilind got:

– Herê... ma tu nuzanî...yê min yê şehîd bûy...?

HEKÎM EBDULLA

Di sala 1969-an de, li gundê Berêbuhar, nêzîkî bajarê Duhokê ji dayik bû-
ye. Serî, navî û berhevî li gund û Duhokê xwendîye û di sala 1990-an de,
pişka Ingilîzî li zanîngeha Mûsilê bi dawî aniye. Di sala 1985-an de, dest bi
nivîsîna kurteçîrokan kiriye û di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne.
Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e.
Niha jî li Kurdistanê başûr e.

ÇEND XULKEK JI DEMEKÊ DIRÊJ

Dengek hate guha... Bi ser xo ve hat, mirovek bêçare û bi nav sal ve çûyî. Pirça serê wî wekî textekê lê hatiye û geştiye ser milê wî. Rîh û simbêlê wî yê xulîkî, ewê dîtina gwîzanê jibîr kirin bi nav êk ketîne. Biryê wî yê stwîr bi nav çavê wî yê kwîr da hatîne xarê. Enya wî wekî cokane, lêvê wî yê req û hişk, gelek bi zehmet ji serêk radibin. Neynokê wî wekî kêrkane...!

Ev e mirovek gelek kevn e... Di rojeka teng da, bi kotek dişê, pêt xo yê wekî levena dirêj ket. Tarî û ronahî li nik wî êkin. Gerim û serma jêk cuda naket. Dengek bilindtir hat. Şev e yan roj e? Niza... ev e berî çend salane ew di vêrêve û hêj çi nedîtiye, ji bilî çend miroveka yê ku her çend rojeka dihêne guhrîn. Dîwarê jorê pîrrin ji soratiyê û nivîsîna.

Ev e çi cihe? Niza... car care ev gilopa rengketî heldibît û hinde nanê req ji wê pencerka biçwîk li serê dergehî dikevîte di jorve. Eve mirovek gelek kevn e. Heke vê gavê derkevîte nav xelkê, dibît gelek kes jê birevin.

– Heq ewe vî biben mozexanê siruştê...

– Eve bermaya serdemê kevnê. Ger li bajêrî bigeryê, dwîr nîne berzebît.

Deng pitir lêhatin. Nêzîktir lêhatin. Şêl û bêle. Hind yê dixurin û hind yê civîna diden.

Ev çi dengin...? Çi cara wî guh li van axiftina nebûye. Eve hinde sale tiştê wî guh lê dibû dwîre ji van. Ew behsê wî dibihîstin didiyar bûn û sed bigire û vekêşan didwîf ra bûn. Kesek nizanît li kêveye. Ew bi xo jî nizanît. Kiteka kêmbi cihê wî dizanin. Ev mirove yê hatiye jibîr kirin. Şerê dirêj çêdibin ew li cihê xo ye. Hindek lê diborîn derdiketin, ew li cihê xo ye. Gund kivil dibin, bajêr ser û bin

dibin, xelk sinûra dişkênin û derbaz dibin, her ew li cihê xo ye. Ev mirove yê hatiye jibîr kirin. Dîroka wê rojê nizanît ewa eve bi serî hatî... Hemî tişt jibîra wî çûne. Bi tinê tiştekan li hizra wî maye. Demê berpîrsê vekolînê, ewê zikê wî bi ser mêzê ketî û palê xo day kursîkî, bi dengê bilind û bi kerb û kînve lê xorî...

– Guneha vî mirovî geleka mezin e.

Deng pitir lêhatin. Êk, du, deh, sed. Nêziktir lêhatin. bêna sotinê bilind bû. Êvarekê li nav komeka mirova, suhbet ya gerim bû, her êkê tiştekan digot. Vî mirovî jî bi dilekê sotî û bi dengê zelal got: "Em mirovîn û me divêt wekî mirova bijîn." Ji hîngê were erdî yê daîray.

Ma çî mirov nînin pisyar lê biken.? Gelek hebûn... Lê dwîr nîne ewan jî xanî bi ser da ketibît, yan di şerekê da binbir bibin. Hinde bêhin helkêşayn. Yan. Yan... Eve mirovek gelek kevne. Ew ji van dîrokê li ser dîwara xirra kevintir e. Ev mirove yê di kuncêka tarî ve hatiye jibîr kirin. Eve kî ne vê qelebalixê diken? Heşamat e. Dîngê û dengê biçwîkane. Zelama û jinkane... Nêzik bûn. Rabû ser pêt xo û bi nik pencerka biçwîkve çû û li wan nêrî. Ew mirovê berî noke wî dîtî, diyar nînin. Hest bi tiştekan kir, lê nizanît çî ye. Careka dî zivirîve û palê xo da dîwarî û çavê wî mane bi pencerê ve. Ji nişkekê ve jora ew têve hijya û dîwarê wê derizîn. Dengê dergehşandinê bilind bû. Êkser xo gehande pencerê. Wî hin dît ew dergehê hinde giran vebû. Êkê, duya, bîsta pêkve destê wî girt.

Demê ketiye nav gêleşûka wan, nîza li çend kolanka zivirî û li çend derecka serket... Ji nwî û piştî demek gelek dirêj, bo cara êkê çavê rojê dît...

BABÊ ROJÊ

Di sala 1959-an de, li gundê Bamernê ji dayik bûye. Serî, navî, berhevî û pişka wergêranê li zanîngeha Mûsilê bi dawî anine. Di sala 1982-an de, ji ber terora Faşiyên Îraqê reviyê û gehiştê rêzên şoreşa kurdî. Di sala 1983-an de, xwe gehandê welatê Swêdê. Di sala 1986-an de, dest bi nivîsînê kiriye. Heta niha ev berhemên jêrî çap kirîne:

1. Wênek bê çarçûve. Kurteçîrok.
 2. Azad. Çîrok ji bo zarokan.
 3. Evîn. Çîrok jo bo zarokan.
- Niha jî li Swêdê ye.

DEMJIMÊR DAZDE

Ji xew rabû, çavêt xo perixandin, berê xo da demjimêrê, çarêkek ya may bo dazdê. Zivî berê xo da cihê kurê xo, yê vala bû. Ji nav cihê derket, çû hindêk ava tezî vexar. Cigarek îna der û helkir û kire di nav lêvêt xo ra.

– Dê were kurê min, tu heta hinde direng çî dikey! Ma pêdiviyê biçiyê nik hevala bixwînî? Ma xandin li mal çêna bît? Êbaşe tu çûy ma tu nizanî bizivî? Nê bêdiviyê bi xo pîçek binvî, da sube bişêy li taqîkirinê bersivêt xo bidey. Ax kurê min çû ji ber destê min derket...

Cigarek dî îna der û bi yadî ve na û hewya wî nehat. Gav bo gavê pêtir dialozî û kîrtir dikete hizra kurê xo.

– Tu hêsta yê biçikî bo derçûnê direng. Dê bila tu jî wekî birayê xo yê nivistîbay.

Çû bi nik pencerê ve, perde veda. Ji derve tave heyvê dinya ronkiribû, bajêr mal bi mal didîtin û çiyayê bejin bilind wekî zêrevanekê li hindavî bajêrî bû. Zivî, berê wî careka dî bi demjimêrê ket, ji nîwî bibû dazde. Wê gavê dengê gurmênêkê hat, mal lê hejya û di diwîf ra gurmênêka dî û êka dî. Paşî dengê teqêna tivenga hat. Piçî bêhneka xoş, deng nema ji bilî dengê dilê wî, ewê şepirze û bê qerar.

– Dê were kurê min. Dilê min...

Wê gavê dengê derî hat. Bezî çû nik derî, dît kurê wî hate jor û hindêk pirtûk yê dibin mila ve. Ji keyfa lêvêt wî dilerzîn.

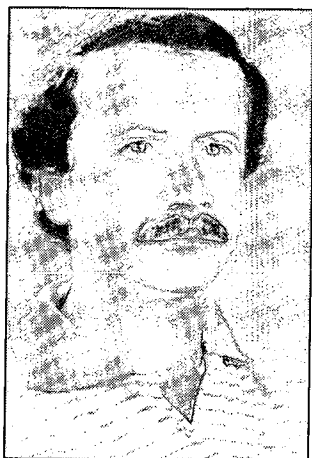
– Dê were kurê min, ez ji ber te, gelek aloz bûm, tu heta noke li kîrê bûy?

– Min, Welatî û hindêk hevalê dî dixand... Hêsta axiftina xo bi dîmahîk neînay, dev dirêj bû erdî û pirtûkê wî ji dest peşîn û belavbûn. Babê wî kete hindav serî û destê xo dana ser milî.

– Eve te xêre kurê min?

Lê nema li hîviya bersivê, çinku destê wî têhin gerim bû, destê xo ji ser milê wî rakir, dît yê sorbûy ji xwînê.

Ji nwî babê wî têgehişt, bo çî kurê wî heta noke ji derve mabû...

ZEKÎ SILÊVANÎ

Di sala 1964-an de, li bajarê Zaxoyê ji dayik bûye. Serî û navî her li wî bajarî xwendiyê û di sala 1983-an de, peymangeha mamostatiyê li Duhokê bi dawî aniye. Di sala 1987-an de, yekem kurteçîroka xwe belav kiriye û di sala 1989-an de jî, pirtûkeka çîrokan bi navê (Barova Befrê) çap kiriye. Endamê Yeketiya Nivîskarên Kurd e.

Niha jî li Kurdistanê başûr e.

TOL

Li def kê rwîniştibaye, nehya xwe jê dikir. Qed ne dizanî baxvit, heke suhbet kiriba, çi qesa çivêl û ne di rê da ji devî derdiket, gundiya serê wî ne diviya...

Ji nav gundî hat, fit fita wî ye yê stirana dibêjit. Hêj ji pê ve, gote babê xo:

– Babo min hindek pare divên.

– Dê çi li para kê?

– Dê hespekê bo xwe kirim...

– Hespî... bo çi ye hesp?

– Min şûl yê pê hey...

– Kuro Reco li xwe bizivire... ma heta kengî ez dê bo te bêjim... berê xwe bide hevalêt xwe, hemî bi jin in, xudan biçwîkin... Tu tinê yê bûye golik û ketiye kolana... Ka berê xwe bide kelwaşê xwe, tu yê min jî dibînî, ka kêj me zeximtire...?

– Bo min çi dersa nebêje. Ez ji te çêtir dizanim... Noke dê para dîye min an no...

– Xwelya di binê kuçka, dê bi serê te werkem, ku heta mirinê ji bin dernekevî. Pare divên... Ez para bide me te, hey bê wîcdan an te evroke para dabane min ku jiber min jî maban. Ji pêş çavêt min here dê zwî...

Qirpe qirpa simêt hespê wî ji dwîrve dihat, Recoy bi rexeke çavî berê xwe dayê û di dilê xo da got: "Xudê bo çi tu didiye hindeka û hindekêt dî jî, di nav xemêt xwe da bi fetisin û hizreta wan çar fils bin.!"

Gehişte dev Recoy, rawesta... Îna Recoy gotê:

– Keremke axa bibûre...

Mamend pê kenî û gotê:

– Kuro Reco ez ne axa me. Navê min Mamend e te çi ye.? Heçku

tu ne bi hemdê xwe yî evro...?

– Ma kengî ez serrast bîme? Heta evroke ez bi hemdê xwe bin.

Bi rewuştê xwe ve, Mamend berhemberî xwe zêra diînît... Ked-xudaye û gelek merd e bo desthilandinê, kes neşêt sîngê wî bigirit. Berê xwe da Recoy û got:

– Te çi divêt bêje.?

– Min çi divêt.? Min hespekê wekî yê te divêt, dê bo min kirî.?

– Erê dê bo te kirim, belê bi şertekê.!

Gelek keyfa Recoy hat û zwî got:

– Çi şerte.? Te çi ji min divêt ez dê kim... bêje.

– Tu van şûlêt kirêt yêr biçwîka bihêlî... û çi cara lê nezivî. Reco te bi kêra xwe divêt, tu jî wek min zelamî.

– Ne, ne. Soz bît ji evro pê ve, ez çi şûla bêy te nekim.

– Dê başe. Belê lêve nebî ha, bi Xudê dê te êşînim paşî. Subehî xwe pêk bîne, em dê çîn bo te hespekê kirîn.

Xwe li ser piştê dirêj kire ser textî û di dilê xwe da got:” Reco, Reco Xudê da te, subehî dê li hespî jî suwar bî... te çê divêt.? belê min soza day bêy wî ez çi nekim.! Soz.. Kenî û got: Dê çewa lêve bim.?! Eve Xudê ji te standiye Mamend axa, tu ketiye destê min.”

Hevalîniya Recoy û Mamendî, bi demekê kurt gelek mukim bî.

Herdu ji nêçîrê hatin, îna Mamendî gotê:

– Reco, neçe, li vêre firavîne bixwe.

– Supas, ez dê çime mal.

Dema çûy, Xifşa jina Mamendî got:

– Mamend bi Xudê baweriya min bi Recoy naêt û ez gelek jê ditirsim. Mamend , befir çi cara fêla xwe nahêlit û gurg heta dimirit, kehî nabit.

Mamend kenî û gotî:

– Dê çi ket. Tu ji çi ditirsî? Tinê ez pê bihesim xwe bi livînit, ez dê nalêt wî û babê wî badem...

Çavê xwe gêra û got:

– Ez Babanî nabînim, kîve çûye?

– Yê li nav biçwîka yariya dikit.

– Here gazîkê da bêt firavîne bixut.

Wekî her roj Mamendî xwe pêk îna û gote kurê xwe:

– Baban, here bêje Reco y babê min yê gotî, bila xwe berhev kit, em dê çîne nêçîrê.

Îna Xifşê got:

– Hişyar be Mamend û zwî bizivire, xwe gîro neke.

– Xema nexo deyka Babanî, ez kilê çavê te me.

Gehîştine nîva rê. Reco y got:

– Mamend, min rextê xwe yê jibîr kirî, dê çim înim. li vêrê be, cigarekê bikêşe, dê zwî zivirim.

– Neçe Reco, fişekê min têra min û te jî hene, kengî dê çî û êy?

Hizrê xwe kirin û got:” Ez dê her çim û ya di dilê xwe da, dê bi cih înim û evro...”

Pê xwe li binzikê hespî dan û got:” Eve ez çûm.”

Dilê Mamendî bi goman ket, ji hespî hate xwar. Hizrê xwe kirin û got:” Te nevê ev bênamûse tiştê bikit.”

Bi dizîve dergeh vekir û çû jor. Çavê Xifşê veket. Qutên ji dilê wê hat.! Zwî got:

– Reco, pa tu neçûbûy nêçîrê? Ka Mamend, dê bêje.?

– Dê bihêle ez rwînim.

– Te çî divêt.

– Ma dê te xum?

– Tu dizanî Mamend ne li male û ez bi tinê me.

– Min jî divêt tu bi tinê bî û dergeh ji nav da girt.

– Reco, derkeve hêj min gundî li te kom nekirî... te çî divêt, bextê Xudê.?

– Min tu divêy... û xwe têwerkir.

Xifşê kire hewar û qêrî. Baban tirsîya girî. Revî da derkevit. Reco li xwe zivirî, zanî heke Baban derket dê hetka wî çit. Ji dwîrve xencer têwerkir. Kete ser devê xwe û di xwîna xwe gevizî...

Zanî kuşt. Xifşê kire hewar û serê xwe veçirî...

Reco li hespî siwar bî û revî.

Hizrek bir û êk îna û got:” Reco nehat, çî cara rextê xwe jibîr nekiriye.! Her tiştê yê hey. “

Li hespê xwe siwar bî û hate mal...

Dest havête xencera Reco yê got:” Sozbît Reco, ez te bi vê xencerê bikujim.”

Îna Xifşê got:

– Bila we li te bikit. Roja min digote te Mamend, Reco ne yê baweriyê ye, te guhê xwe ne da min û te digot: “ Yê tobe kirî.” Evroke jî bête nîva mala te û namûsa te kirêt kit û kurê te yê êkane jî bikujit...

Mamend di kuna derzîkê ra li Reco yê digera. Kengî delîva xwe bibînit ku tola Babanî veket. Sihar e hêj roj ne helatiye, Reco ji mal derket. Hefsarê hespî di destî da bî, çavê xwe digêra ka kes nabînit. Nezanî Mamend na nivit. Şev û roja zêrevaniyê lê digirit. Çavê Mamendî vêket. Ji binê piya gazî kirê û got:

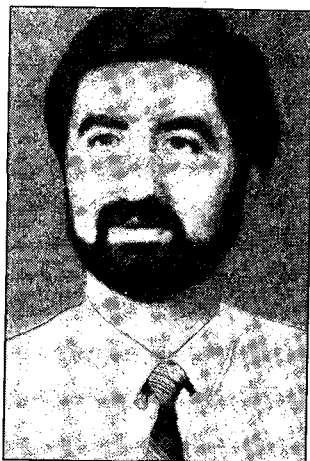
– Recoooo... ez Mamend im tu min nas dikî. Dê çewa ji destê min qurtal bî... Eve ez hatim bo xwe mêrekê baş be.

Pişt û pişt dirêj kire ser axê û got:

– Min gote te, tu lêve bibî dê te êşnim. Destek havête hefka wî û bi destê dî xencer îna der ku hêj xwîna Babanî ya pê ve bî. Da ber xencera û got:

– Hey bênamûs, ma ji qencyê zêdetir, min çi li te kiri bî. Dê bixwe... dê bixwe.

QEYRAN FEREC EBDAL

Di sala 1966-an de, li gundê Koredêrê ji dayik bûye. Serî, navî û berheviya bazirganiyê li bajarê Duhokê bi dawî aniye. Ew ekter e û beşdarî di pêşkêş kirina çendîn şanogeriya de kiriye û ev şanogerye jî nivîsîne:

1. Zivrok.

2. Rojek dê hêt û nevroz...

Berhemên xwe di rojname û kovarên kurdî de belav kirîne û yekem kurteçîroka xwe jî di sala 1989-an de belav kiriye.

Niha jî li Kurdistana başûr e.

DILÎK

Li jiyê pênc heyviyê, Dilîk toşî hemî rengê sir, seqem, befr ûbaranê bû. Ji milekê bo milekê dihate veguhastin. Car da hindek mirovên xo hêlin, car da hindek wan hêlin. Hemî heval û hogir bûn, hemî di xoştivî bûn." Ez di xema çî nînin, bes ew diyariyê bo Dilîkê hatin." Karê wan bi şev û roj her çûn bû. Beref rêkeka aloz û ne diyar, beref payîzeka direng.

Momka şeşê ji bîrhatina şeş sala, li ser şahiyê vemirandibû. Piştî du sala ji evîneka gurrî jê diçû, bi hemî hewuldana gehîştine êk. Mezintirîn berhingarî, beramber hemî asteng û aloziyê rêka xo kirin. Momka şeşê vemirandibû. Rondika şeşê ji çavê Nesrînê hate xarê. Heta vê gavê, çî biçwîk nînin. Ew pênc sal bû, hemî dîktor bibûne hevdest û navê dermana ji dermanvanekê çêtir dizanîn. Di sê sala da, her joreka mala wê, wênê kiç û kurê wê yê pêve...! Şîlanê hebik dixarin, lê eve heyva heştêye ku ya bi tişte. Gelek cara guhdariya dost û hevala dikirin ku bibine mêvan li def şêx û mela û patekê pîroz bi bin cilkê xo ve dikirin û hîvî û omêd pê zêde dikirin.

Piştî wan dikete êk, her êk li rexeke textî. Ser û çavê êk û du di xodîkê ra didîtin û ne dizanî dê çî bêjin. Car hêştî zwîye, car ma çîye. Heke kiç bît dê navê keyne çî. Heke kur bît, dê cêgirê min bît. Çî kêmasî li me nînin. Bîra te dihê me çî digot. Hêştî em di dezgirê da bûyn, me bwîk û tiştê biçwîka dikirîn. Deyka min bo çar biçwîka cilkê çêkirîn... Eve çî landike bi şev û roj li pêş çavê me. Biwîkeka lastîkî bike tê da û bihejîne û bêjê dê binve kiça min.. Em van biwîkê bi dîwara ve bifroşîn, dê du biçwîk pê hên... Bi Xudê em herdu didînin, eve çî axiftinî, ya Xudê hezkirî dê her ew bît. Tu dayik, bab, kiç û kurê minî..

Eve bû karê wan di wan sala da, taku mizgîniya biçwîkî wekî serke zavay bo hatiye veguhastin. Ne dizanî dê çîken, careka dî şahiyê-

kê girêden, yan biwîkêt lastîkî li xo zêdeken û mal û navmalêt landikê paqij ken û nwî ken? Heval û dosta bi girrnijîn û tirrane pîrozbahî gehandin. Alozyeka mezin, dê navê cêgirê mîrî keyne çi? Dê kiç yan kur bît. Dibît cêmik bît. (Pîrê bawer ne dikir dê şwî ket, daxaza mar û heştîka kir.) Her tiştêkê kiriba, bahra bîbî ya helgirtî bû...

“Çavê te li te bît. Tiştê giran nerakey. Zwî wereve. Min divêt kiç bît... bo? Da wekî te bît. Û heke kur bû? Dê her bêjmê sey kurê sey. Ya Xudê, dê navê wê keyne çi? Navê wê, navê wê. Pîçek ji dilê te û pîçek ji yê min. Dê navê wê keyne Dilîk.

Li binecihekê du betenîk pêkve girêdan. Deyka wê û Dilîk û deyka xo bi tinê di binve hatine nixaftin. Serê Dilîkê ji vî rexê diveguhaste rexê dî, ji ber dilopa. Destê xo bi bin zîkê xo ve û çokêt xo bi sîngê xo ve givaştibûn. Bi herdu desta Dilîk rakir, çavê wê bi lêvê qeşavî û velerzî ketin. Mijîlanka çav nixaftibûn. Kelî, kelî û velerzî. Ew biçwîk hate ber çava, ewê deyka wî li pêş çavê wê havêtiye di rwîbarî da û avê birî... Diviya guh li dengê giriya wê bibît. Bîbîkêt çavê wê bibînît. Dengê jê bît. Dil hêdî yê xo diqutît. Gewriya di velerzî. Çipkeka şîrî nîne, lêvê wê pê terket. “Dayê çavê hewe li Dilîkê bît, dê çim bo li hinde şîrî girim.”

Çend seeta ji Dilêkê dwîrket. Çiya li pişt xo hêlan, wekî kîvyekê ji wî çiyayê hemî kevir, dihate xar. Çend gavek mabûn bigehîte bêdengiya Dilîkê. Her Dilîke li ser hizir û bîra. Jinkekê bi rê ve rawestand. Pê wê yê velerzin û şilqêt bi avê dikevin û ava bi milî da dihête xarê.

– Keremke xwîşkê.

Bi kizgiryok û rondik ji çava hatine xarê:

– Bira, rêka rexê dî yê gelî kîjke?

– Li vê çepê bizivre, dê keviye ser rêkê.

– Te xêr bît giriya te?

– Kurê min.

– Çi bîye?

– Yê mirî.

– Te bo çî hêlaye?

– Hatîme avê da bişûm.

– Te kes nebû bête avê?

– Nexêr.

– Babê wî?

– Bab yê kore bûy û yê ketiye dibin naylonî ve û min kesê dî nîne.

Gelek pêtir kenî ji wextê bi rê ve dihatin, demê gotiye wî zelumê serçemyay û barek lê û li berî wî diçû:” Xalo, xalo kerê te li ber sîngê te dibin barî ve ket.” Wî jî bersiv da:” Ew ne kere, babê min e.”

Teneka avê ji jinkê wergirt û harîkarî bo kir ta ku kurê wê şwîştî û veşartî. Bilez gehîşte beramber betenikêt xo. Deyka wî destê xo yê daye bin guhê xo û hera dihiyêt. Nêzîk bû, kete beramber.

– Xêr bit dayê?

– ...

– Şîr ji destî ket.

– Kurê min, Xudê bo te bedel veket. Dilîk mir.

WEŞANÊN NÛDEMÊ

- ❖ BINGEHÊN GRAMERA KURDMANCÎ ❖ **Celadet Bedir-Xan** / Gramer
- ❖ DÊ Û DÊMARÎ ❖ **Egîdê Xudo** / Roman
- ❖ KESKESOR ❖ **Nûredîn Zaza** / Çîrok
- ❖ DI FOLKLORA KURDÎ DE SERDESTIYEKE JINAN ❖ **Rohat** / Lêkolîn
- ❖ HÊZ Û BEDEWIYA PÊNÛSÊ ❖ **Mehmed Uzun** / Essay (Ceribandin)
- ❖ MÎRZA MEHEME ❖ **Medenî Ferho** / Roman
- ❖ MILKÊ EVÎNÊ ❖ **Rojen Barnas** / Şiir
- ❖ ZAROKA ŞEVÊ ❖ **Jack London** Werger: **Mustafa Aydogan** / Çîrok
- ❖ BIYANÎ ❖ **Albert Camus** Werger: **Fawaz Hesên** / Roman
- ❖ MÎRZAYÊ BIÇÛK ❖ **A. de Saint-Exupéri** Werger: **F. Husên** / Çîrok
- ❖ GOTIN ❖ **Yaşar Kaya** / Essay (Ceribandin)
- ❖ ANTOLOJIYA ÇIROKA NÛ YA KURMANCÊN BAŞÛR Amadekar: **X. Duhokî**
- ❖ ŞEVÊN SPÎ ❖ **Dostoyevskî** Werger: **Firat Cewerî** / Roman
- ❖ MIŞK Û MIROV ❖ **John Steinbeck** Werger: **Firat Cewerî** / Roman
- ❖ BEXÇEYÊ VÎŞNE ❖ **Çexov** Werger: **Firat Cewerî** / Piyes
- ❖ LI BENDA GODOT ❖ **Samuel Beckett** Werger: **Firat Cewerî** / Piyes
- ❖ GOTINÊN NAVDARAN Amadekar: **Firat Cewerî** / Aforisma
- ❖ GIRTÎ ❖ **Firat Cewerî** / Çîrok
- ❖ KEVOKA SPÎ ❖ **Firat Cewerî** / Çîrok